

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงิน

1. ปัญหาเกี่ยวกับวันถึงกำหนดใช้เงินซึ่งมีวันถึงกำหนดแน่นอน

ในประเด็นปัญหานี้เกิดขึ้นเนื่องจากตัวแลกเงินนั้นจำต้องมีวันถึงกำหนดใช้เงินปรากฏในหน้าตัว ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 909 หรือหากไม่ได้ระบุวันถึงกำหนดใช้เงินไว้ก็ต้องถือว่าเป็นตัวที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็นตามมาตรา 910 วรรคสอง แต่หากในกรณีที่ผู้จ่ายได้ลงวันถึงกำหนดใช้เงินไว้แต่ลงไม่ครบถ้วน ดังเช่นลงแค่เดือนและปีแต่ไม่ลงวันที่ต้องใช้เงิน จะถือว่าตัวแลกเงินดังกล่าวมีวันถึงกำหนดใช้เงินในวันใด

1.1 กรณีตัวแลกเงินที่ลงวันถึงกำหนดไม่ครบจะถือว่าตัวดังกล่าวถึงกำหนดใช้เงินเมื่อใด

วันถึงกำหนดใช้เงินตามตัวแลกเงินนั้นมาตรา 913 ได้บัญญัติไว้ 4 ประการ ได้แก่

1. ในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้
2. เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้นับแต่วันที่ลงในตัวนั้น
3. เมื่อทวงถามหรือเมื่อได้เห็น
4. เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้นับแต่ได้เห็น

จึงคงมีปัญหว่าในกรณีที่ผู้สั่งจ่ายได้ลงวันถึงกำหนดใช้เงินไม่ครบ เนื่องจากอาจลงเพียงวันและเดือน หรือวันและปี หรือเดือนและปีที่ถึงกำหนด หรือลงเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ไม่ได้ลงทั้งวัน เดือนและปีที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินอย่างครบถ้วน จะถือว่าตัวดังกล่าวถึงกำหนดใช้เงินเมื่อใด เหตุเพราะไม่อาจทำให้คู่สัญญาในตัวแลกเงินทราบเป็นการแน่นอนได้ว่าตัวแลกเงินดังกล่าวถึงกำหนดใช้เงินในวันใด เดือนใด และปีใด เนื่องจากเมื่อได้เทียบเคียงจากคำพิพากษาฎีกาที่ 3023/2529 ซึ่งได้วินิจฉัยในเรื่องวันที่ออกตัวว่า กรณีที่ตัวเงินได้ลงเพียงแต่วันและเดือน หรือวันและปี หรือเดือนและปีที่ออกตัว หรือลงเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง จะถือไม่ได้ว่าตัวเงินดังกล่าวได้ออกเมื่อใด เนื่องจากทำให้ไม่อาจทราบได้โดยชัดเจนแน่นอนว่าวันที่ออกตัวเงินนั้นได้ออกในวันใด เดือนใด ปีใด ดังนั้น วันที่ออกตัวแลกเงินนั้นจึงต้องประกอบไปด้วยวัน เดือน และปีที่ออกตัวแลกเงินนั้นอย่างชัดเจน

ในกรณีนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าหากผู้สั่งจ่ายได้ลงวันถึงกำหนดใช้เงินเพียงวันและเดือน หรือวันและปี หรือเดือนและปี หรือลงเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง แต่ไม่ได้ลงทั้งวัน เดือนและปีที่ ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินอย่างครบถ้วน ตัวแลกเงินดังกล่าวจะมีใช้ตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนด ใช้เงินในวันใดวันหนึ่งที่ได้กำหนดไว้ตามมาตรา 913 (1) เนื่องจากวันถึงกำหนดใช้เงินในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้ต้องมีลักษณะเป็นวันถึงกำหนดใช้เงินที่แน่นอน ชัดเจนว่าจะต้องใช้เงินในวันใด ปีใด เดือนใด ดังนั้นในกรณีที่ลงเพียงวันและเดือน หรือวันและปี หรือเดือนและปีที่ถึงกำหนด หรือลงเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง โดยไม่ลงทั้งวัน เดือนและปีที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน ย่อมไม่อาจถือได้ตัวแลกเงินนั้นมีความแน่นอนชัดเจนว่าจะต้องใช้เงินในวันใด เดือนใด ปีใด จึงถือว่าตัวแลกเงินดังกล่าวมีวันถึงกำหนดใช้เงินในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้ไม่ได้ และตัวแลกเงินนั้นไม่ใช่ตัวแลกเงินที่มีกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามหรือเมื่อได้เห็น ตามมาตรา 913 (3) หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่วันที่ลงในตัวนั้น ตามมาตรา 913 (2) หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่ได้เห็นตาม มาตรา 913 (4) เนื่องจากมิใช่กรณีที่ผู้จ่ายได้ระบุว่าจะให้ตัวแลกเงินมีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามหรือเมื่อได้เห็น หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่วันที่ลงในตัว หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่ได้เห็น อันต้องเป็นการที่ผู้จ่ายระบุไว้อย่างชัดเจนในตัวแลกเงิน

คงมีปัญหว่าตัวแลกเงินนั้นจะถึงกำหนดใช้เงินในวันใด นี้ผู้เขียนเห็นว่ากรณีดังกล่าว มิใช่กรณีที่มิได้ลงวันถึงกำหนดใช้เงินตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 910 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า

"ตัวแลกเงินซึ่งไม่ระบุเวลาใช้เงิน ท่านให้ถือว่าพึงใช้เงินเมื่อได้เห็น"

เนื่องจากในกรณีนี้ตัวแลกเงินนั้นได้มีการระบุเวลาใช้เงินไว้ เพียงแต่ไม่อาจทำให้ผู้ทรง ทราบได้ว่าตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงินในวันใด จึงไม่อาจใช้บังคับตามมาตรา 910 วรรคสอง อันเป็นกรณีที่จะใช้บังคับเมื่อมิได้มีการระบุเวลาการใช้เงินจึงจะถือว่าพึงใช้เงินเมื่อได้เห็นได้ ซึ่ง ตามกฎหมายอังกฤษนั้นในกรณีนี้เช่นนี้ก็ไม่ว่าจะเป็นตัวแลกเงินที่มีกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามตาม มาตรา 10 (1) (b) โดยศาลประเทศอังกฤษได้ตัดสินในคดี Korea Exchange Bank v. Debenhams (Central Buing) Ltd. (1979) ว่ากรณีมาตรา 10 (1)(b) จะใช้ได้เฉพาะในกรณีที่ตัว แลกเงินนั้นไม่ได้แสดงถึงเจตนาว่าจะให้ใช้เงินในเวลาใด จึงไม่อาจอนุโลมไปใช้ในกรณีที่มิใช่ข้อความ ที่พยายามจะแสดงว่าให้ใช้เงินในเวลาใดได้¹

¹ Guest, A.G., Charlmers and Guest on Bills of Exchange, Cheques and Promissory Notes, Fifteenth Edition, (London: Sweet & Maxwell, 1998) p. 66.

คงมีปัญหาว่าในลำดับถัดมาว่าหากตัวแลกเงินนั้นไม่อาจถือว่ามีวันใช้เงินเมื่อได้เห็น ตามมาตรา 910 วรรคสองแล้วจะส่งผลเช่นไร ในกรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่าไม่อาจอนุโลมปรับใช้ว่าผู้ทรง อาจลงวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินเอง ตามมาตรา 910 วรรคท้าย ซึ่งบัญญัติว่าผู้ทรงโดยชอบ ด้วยกฎหมายโดยสุจริตอาจจวันที่ออกตัวแลกเงินที่ถูกต้องแท้จริงนั้นได้

มาตรา 910 วรรคท้าย ได้บัญญัติว่า

“ถ้ามิได้ลงวันออกตัว ท่านว่าผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายคนหนึ่งคนใดทำการโดยสุจริต จะจวันที่ตามที่ถูกต้องแท้จริงลงก็ได้”

เนื่องจากในกรณีนี้ผู้ทรงคงไม่อาจทราบได้ว่าผู้สั่งจ่ายต้องการให้ตัวแลกเงินนั้นถึง กำหนดใช้เงินในวันใดกันแน่ จึงเป็นคนละกรณีกับการลงวันถึงกำหนดใช้เงินเป็นวันเทศกาลโดย ไม่ได้ลงปีที่ถึงกำหนดใช้เงิน ซึ่งน่าจะพออนุมานได้ว่าควรจะเป็นวันเทศกาลในปีที่ออกตัวแลกเงิน นั้นหรือในปีถัดไป หากวันเทศกาลนั้นได้ผ่านพ้นไปในปีที่ออกตัวแลกเงินแล้ว

แต่ยังคงมีปัญหาว่าตัวแลกเงินประเภทนี้จะถึงกำหนดใช้เงินในวันใด ในปัญหาข้อนี้มีความเห็นแบ่งออกได้เป็น 2 แนวความคิด ดังต่อไปนี้

แนวความคิดเห็นแรก เห็นว่า ในกรณีนี้ถือได้ว่าตัวแลกเงินนั้นมีรายการขาดตกบกพร่อง ไปจากที่ได้บังคับไว้ในมาตรา 909 นั่นคือขาดวันถึงกำหนดใช้เงินตามมาตรา 909 (4) จึงทำให้ตราสารดังกล่าวไม่อาจบังคับใช้ในฐานตัวแลกเงินได้ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 910 วรรคแรก ซึ่ง บัญญัติว่า

“ตราสารอันมีรายการขาดตกบกพร่องไปจากที่ท่านระบุบังคับไว้ในมาตราก่อนนี้ ย่อม ไม่สมบูรณ์เป็นตัวแลกเงิน...”

แนวความคิดเห็นที่สอง เห็นว่า เนื่องจากในกรณีดังกล่าวได้ลงวันถึงกำหนดใช้เงินไว้ เพียงวันและเดือน หรือวันและปี หรือเดือนและปี โดยมีได้ลงวันถึงกำหนดใช้เงินให้ครบถ้วนทั้งวัน เดือนและปี จึงไม่อาจถือได้ว่าเป็นกรณีได้ลงวันถึงกำหนดใช้เงิน แต่หากถือว่าตัวแลกเงินดังกล่าว ไม่อาจใช้บังคับได้ฐานตัวแลกเงิน เนื่องจากมีรายการขาดตกบกพร่องไปตามมาตรา 909 ก็อาจทำ ให้ตัวแลกเงินดังกล่าวเสียไป ไม่อาจใช้บังคับได้ในระหว่างคู่สัญญาตามตัวแลกเงิน จึงอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่คู่สัญญาตามตัวแลกเงินทุกฝ่ายและเสียประโยชน์ตามมูลค่าตามตัวแลกเงิน นั้น ดังนั้นคงต้องอาศัยการตีความในทางที่เป็นคุณมากที่สุดเพื่อให้ตัวแลกเงินนั้นอาจใช้บังคับได้ จึงอาจถือได้ว่ากรณีดังกล่าวเป็นกรณีที่เป็นข้อความที่เขียนในตัวแลกเงินแล้วไม่อาจมีผลอย่าง หนึ่งอย่างใดแก่ตัวแลกเงิน ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 899 ซึ่งบัญญัติว่า

"ข้อความอันใดซึ่งมิได้มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายลักษณะนี้ ถ้าเขียนลงในตั๋วเงิน ท่านว่าข้อความอันนั้นหาเป็นผลอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ตั๋วเงินนั้นไม่"

เนื่องจากเป็นข้อความที่เขียนแล้วไม่อาจเกิดผลใด ๆ แก่ตั๋วแลกเงินดังกล่าว เพราะเหตุว่าเป็นข้อความที่มีได้มีความชัดเจนแน่นอนว่าได้มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อใด จึงมีอาจถือได้ว่าเป็นข้อความที่ได้กำหนดวันถึงกำหนดใช้เงินในตั๋วแลกเงิน จึงต้องถือว่าข้อความดังกล่าวเป็นข้อความที่เขียนลงในตั๋วแลกเงินแล้วไม่อาจมีผลอย่างหนึ่งอย่างใดในตั๋วแลกเงินนั้น แต่ตั๋วแลกเงินนั้นยังคงใช้บังคับได้ต่อไป จึงถือได้ว่าตั๋วแลกเงินนั้นไม่มีวันถึงกำหนดใช้เงิน จึงต้องบังคับตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 910 วรรคสอง ซึ่งได้บัญญัติว่า

"ตั๋วแลกเงินซึ่งไม่ระบุเวลาใช้เงิน ท่านให้ถือว่าพึงใช้เงินเมื่อได้เห็น"

นั่นคือ ตั๋วแลกเงินดังกล่าวถือได้ว่าเป็นตั๋วแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็น ยกตัวอย่างเช่น ตั๋วแลกเงินได้ลงวันถึงกำหนดใช้เงินว่า "ให้ใช้เงินในเดือนมกราคม 2549" โดยที่ตั๋วแลกเงินฉบับนี้มีได้ลงวันที่ตั๋วถึงกำหนดใช้เงินไว้ จึงไม่อาจทำให้ทราบได้ว่าวันถึงกำหนดใช้เงินในตั๋วแลกเงินฉบับนี้เป็นวันใด เนื่องจากผู้ส่งจ่ายได้ลงเพียงเดือนและปีที่ถึงกำหนดใช้เงินเท่านั้น หากตีความตามแนวความคิดที่สองนี้จะทำให้ตั๋วแลกเงินดังกล่าวยังคงใช้บังคับได้ต่อไป มิใช่กรณีที่มีรายการขาดตกบกพร่องไปตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 909 ซึ่งทำให้ตั๋วแลกเงินดังกล่าวมีอาจใช้บังคับได้ในฐานตั๋วแลกเงินตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 910 วรรคแรก ดังนั้นจึงถือว่าข้อความว่า "ให้ใช้เงินในเดือนมกราคม 2549" จึงเป็นข้อความที่เขียนลงในตั๋วแลกเงินแล้วมีอาจมีผลอย่างใดอย่างหนึ่งแก่ตั๋วแลกเงินนั้น ตั๋วแลกเงินฉบับนี้จึงมีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็น ดังนั้นวันที่ตั๋วแลกเงินฉบับนี้ถึงกำหนดใช้เงินจึงต้องบังคับตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 944 ประกอบมาตรา 928 นั่นคือ ผู้ทรงตั๋วแลกเงินฉบับนี้ต้องนำตั๋วแลกเงินดังกล่าวไปยื่นเพื่อให้ผู้จ่ายใช้เงินภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ลงในตัว นั่นคือให้นับกำหนด 6 เดือนนับแต่วันที่ออกตั๋วแลกเงินฉบับดังกล่าว ในกรณีตามตัวอย่าง ได้ออกตั๋วแลกเงินในเดือนมกราคม 2549 ดังนั้นผู้ทรงจึงต้องนำตั๋วแลกเงินฉบับนี้ไปยื่นเพื่อให้ผู้จ่ายใช้เงินภายในเดือนกรกฎาคม 2549 จึงจะถือได้ว่ามีการใช้เงินตามตั๋วแลกเงินโดยชอบแล้ว

ในกรณีประเด็นปัญหานี้ผู้เขียนมีความเห็นตามแนวความคิดแรก เนื่องจากแม้ว่าการตีความตามแนวความคิดที่สองนั้นอาจทำให้ตั๋วแลกเงินดังกล่าวใช้บังคับได้ ไม่ทำให้เกิดความเสียหายแก่คู่สัญญาตามตั๋วแลกเงินอันเนื่องมาจากไม่อาจบังคับตามตั๋วแลกเงินฉบับนั้นได้และก่อให้เกิดความสูญเปล่าตามมูลค่าตามตั๋วแลกเงินก็ตาม แต่การบังคับตามมาตรา 899 นั้น ต้องใช้กับข้อความที่กฎหมายไม่ได้กำหนดผลไว้ว่าหากเขียนลงในตั๋วแลกเงินแล้วจะเกิดผลเช่นใด อันเป็น

ข้อความอย่างอื่นนอกเหนือจากข้อความซึ่งกฎหมายกำหนดให้เขียนลงในตั๋วได้และกฎหมายกำหนดผลของข้อความดังกล่าวไว้ ดังเช่น รายการตามตั๋วตามมาตรา 909 ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ว่าตั๋วเงินจะต้องมีรายการอะไรบ้าง หรือต้องมีใช้ข้อความที่กฎหมายกำหนดห้ามเขียนลงในตั๋วและกฎหมายกำหนดผลของข้อความดังกล่าวไว้ เช่น กรณีมีการสลักหลังโอนตามมาตรา 922 วรรคสอง กฎหมายกำหนดว่าห้ามมีการสลักหลังโอนแต่เพียงบางส่วน หากการสลักหลังโอนมีข้อความโอนแต่เพียงบางส่วน การสลักหลังตั๋วแลกเงินนั้นก็จะไม่เป็นโมฆะ²

แต่ข้อความที่ได้เขียนลงในตั๋วแลกเงินในกรณีตามปัญหานี้ เป็นข้อความที่กฎหมายกำหนดให้เขียนลงในตั๋วได้และกฎหมายกำหนดผลของข้อความดังกล่าวไว้ นั่นคือเป็นรายการตามตั๋ว ที่ตั๋วพึงต้องมีตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 909 เพียงแต่เป็นข้อความที่ได้ลงวันถึงกำหนดใช้เงิน ไม่ครบถ้วนถูกต้องชัดเจน อันไม่อาจทำให้ทราบได้ว่าต้องใช้เงินกันในวันใด เดือนใดและปีใด จึงมิใช่ข้อความที่มีได้มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายลักษณะตั๋วแลกเงิน ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 899 อันจะก่อให้เกิดผลว่าเมื่อได้เขียนลงในตั๋วแลกเงินแล้วจะถือว่าเป็นข้อความที่ไม่เป็นผลอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ตั๋วแลกเงินดังกล่าว

ดังนั้นในกรณีตามปัญหานี้ จึงต้องถือว่าตั๋วแลกเงินฉบับดังกล่าวมีรายการที่ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามบทบัญญัติมาตรา 909 (4) นั่นคือ ขาดวันถึงกำหนดใช้เงิน จึงทำให้ถือเป็นตราสารที่ไม่สมบูรณ์ในฐานะตั๋วแลกเงินตามบังคับแห่งมาตรา 910 วรรคแรก

แต่ในกรณีที่คู่สัญญาในตั๋วแลกเงินได้เต็มวันถึงกำหนดใช้เงินลงไป ดังเช่น ในกรณีที่ตั๋วแลกเงินได้ลงเพียงเดือนและปี ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายได้เต็มวันที่ลงไปในตัวแลกเงินฉบับดังกล่าว กรณีนี้จะถือว่าเป็นกรณีที่ผู้ส่งจ่ายได้มอบอำนาจให้ผู้ทรงเต็มวันถึงกำหนดใช้เงินลงไปเองได้หรือไม่ เนื่องจากว่าผู้ส่งจ่ายอาจมอบหมายให้ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งถือเป็นผู้สัญญาตามตั๋วแลกเงินกับผู้ส่งจ่ายโดยตรงนั้นสามารถลงวันถึงกำหนดใช้เงินในตัวแลกเงินดังกล่าวได้เอง แต่ต้องวันที่ภายในเดือนและปีที่ผู้ส่งจ่ายกำหนดไว้ ดังเช่น กำหนดว่าให้ใช้เงินในเดือนเมษายน 2549 แต่ไม่ลงวันที่ไว้ นั่นอาจเป็นกรณีที่ผู้ส่งจ่ายได้มอบอำนาจให้ผู้ทรงลงวันถึงกำหนดใช้เงินลงไปเอง แต่ต้องเป็นภายในเดือนเมษายน 2549 ซึ่งผู้ทรงอาจลงวันใดก็ได้ โดยถือว่าได้รับมอบอำนาจจากผู้ส่งจ่ายให้ลงวันที่ในตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินดังกล่าวได้ ดังนั้น จึงส่งผลให้ตั๋วแลกเงิน

² สหณ รัตนไพจิตร, หลักกฎหมายตั๋วเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2547) น.42-43.

ฉบับดังกล่าวใช้บังคับได้ โดยไม่ถือว่าเป็นกรณีเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความในตัวแลกเงิน ตามมาตรา 1007

มีข้อสังเกตว่ากรณีที่มีได้ลงวันถึงกำหนดใช้เงินไม่ครบ โดยลงเพียงวันและเดือน หรือวัน และปี หรือเดือนและปี หรือลงเพียงอย่างหนึ่งอย่างใดนั้น หากมีกรณีที่คู่สัญญาในตัวแลกเงินได้นำ คดีขึ้นสู่ศาลแล้ว เนื่องจากเป็นกรณีที่กฎหมายบังคับให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดง คู่สัญญาใน ตัวดังกล่าวจะสามารถนำพยานบุคคลเข้าสืบเพื่อนำสืบต่อสู่ถึงความสมบูรณ์ของตราสารดังกล่าว ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 ได้หรือไม่

มาตรา 94 ได้บัญญัติว่า

“เมื่อใดมีกฎหมายบังคับให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดง ห้ามมิให้ศาลยอมรับฟังพยาน บุคคลในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ แม้ถึงว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะได้ยินยอมก็ดี

(ก) ขอสืบพยานบุคคลแทนพยานเอกสาร เมื่อไม่สามารถนำเอกสารมาแสดง

(ข) ขอสืบพยานบุคคลประกอบข้ออ้างอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อได้นำเอกสารมาแสดง แล้วว่า ยังมีข้อความเพิ่มเติม ตัดทอนหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความเอกสารนั้นอยู่อีก

แต่ว่าบทบัญญัติแห่งมาตรานี้ มิให้ใช้บังคับในกรณีที่บัญญัติไว้ในอนุมาตรา (2) แห่ง มาตรา 93 และมีให้ถือว่าเป็นการตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะกล่าวอ้างและนำพยานบุคคลมาสืบ ประกอบข้ออ้างว่า พยานเอกสารที่แสดงนั้นเป็นเอกสารปลอมหรือไม่ถูกต้องทั้งหมด หรือแต่ บางส่วน หรือสัญญาหรือหนึ่งอย่างอื่นที่ระบุไว้ในเอกสารนั้นไม่สมบูรณ์ หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ดีความหมายผิด”

ยกตัวอย่างเช่น ตัวแลกเงินที่มีข้อความระบุว่า “ให้ใช้เงินใน.....มกราคม 2549” ถ้าฝ่าย โจทก์ขอสืบพยานบุคคลเพื่อนำสืบว่าแท้จริงตัวแลกเงินนั้นคู่ความได้ตกลงกันให้มีวันถึง กำหนดใช้เงินในวันที่ 1 มกราคม 2549 อันเป็นวันเดียวกับวันที่ออกตัวแลกเงินนั้น แต่เหตุที่มีได้ลง วันทีนั้น เนื่องจากผู้สั่งจ่ายได้มอบอำนาจให้ผู้ทรง หรือโจทก์ลงวันที่ดังกล่าวเอง แต่โจทก์กลับ หลงลืมมิได้ลงวันถึงกำหนดดังกล่าวและได้นำไปให้ผู้จ่ายใช้เงิน แต่ผู้จ่ายได้ปฏิเสธการใช้เงินโดย กล่าวอ้างตัวแลกเงินดังกล่าวมีรายการที่ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามมาตรา 909 (4) จึงไม่สมบูรณ์ใน ฐานตัวแลกเงิน ดังนี้โจทก์ในคดีนี้จะสามารถนำพยานบุคคลเข้าสืบได้หรือไม่

เห็นว่า ตามมาตรา 94 ได้บัญญัติห้ามมิให้นำสืบพยานบุคคลประกอบข้ออ้างอย่างใด อย่างหนึ่ง อันเป็นการเพิ่มเติม ตัดทอนหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความเอกสารนั้น ซึ่งในกรณีนี้ได้มี ข้อความที่เป็นระบุนถึงกำหนดใช้เงินไว้แล้ว เพียงแต่ไม่อาจใช้บังคับได้ เนื่องจากไม่อาจทำให้ ทราบได้ว่ามีวันถึงกำหนดใช้เงินในวันใด เดือนใดและปีใด จึงทำให้ตัวแลกเงินดังกล่าวขาดวันถึง

กำหนดใช้เงินอันเป็นรายการที่ตัวแลกเงินพึงต้องมีตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 909 (4) การที่ผู้ทรง
 ขอนำสืบถึงข้อตกลงที่มีกับผู้ส่งจ่ายว่าแท้จริงแล้วต้องการให้มีการใช้เงินในวันที่ 1 มกราคม
 2549 นั้น จะเป็นการขอนำสืบพยานบุคคลเพื่อเพิ่มเติมข้อความในเอกสารดังกล่าว จึงต้องห้าม
 ตามมาตรา 94 (ข) และมีไต่กรณีที่จะเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 94 วรรคสอง ผู้ทรงจึงไม่อาจขอนำ
 สืบพยานบุคคลในกรณีนี้ได้

1.2 กรณีผู้ส่งจ่ายไม่ลงวันถึงกำหนดใช้เงินในตัวแลกเงิน ผู้สลับหลังหรือผู้ทรงจะลงวันถึงกำหนด
 ในตัวดังกล่าวได้หรือไม่

ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 910 ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น กรณีตัวแลกเงินมิได้ลง
 วันถึงกำหนดใช้เงิน กฎหมายให้ถือว่าตัวแลกเงินนั้นมีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็น และไม่มี
 บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่จะให้สิทธิหรือให้อำนาจแก่ผู้ทรงหรือผู้สลับหลังที่จะลงวันถึงกำหนด
 ใช้เงินในตัวแลกเงินดังกล่าวได้ ในกรณีใกล้เคียงที่สุดที่เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่ ซึ่งผู้ทรงใน
 การจดวันที่ลงในตัวแลกเงินได้จะมีเฉพาะกรณีที่ผู้ส่งจ่ายมิได้ลงวันออกตัวแลกเงิน ผู้ทรงสามารถ
 จะลงวันที่ได้ออกตัวแลกเงินดังกล่าวได้ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 910 วรรคท้าย ซึ่งบัญญัติว่า

"ถ้ามิได้ลงวันออกตัว ท่านว่าผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายคนหนึ่งคนใดทำการโดยสุจริต
 จะจดวันตามที่ถูกต้องแท้จริงลงก็ได้"

แต่กรณีตามปัญหามิได้เป็นกรณีตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายมาตรา 910 วรรคท้าย
 เพราะมิใช่เป็นเรื่องวันออกตัว แต่เป็นเรื่องวันถึงกำหนดใช้เงิน ซึ่งมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ
 อยู่แล้วในมาตรา 910 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า

"ตัวแลกเงินซึ่งไม่ระบุเวลาใช้เงิน ท่านให้ถือว่าพึงใช้เงินเมื่อได้เห็น"

ดังนั้น ในกรณีนี้จึงต้องบังคับตามบทบัญญัตินี้ดังกล่าว นั่นคือในกรณีที่ผู้ส่งจ่ายมิได้ลง
 วันถึงกำหนดใช้เงินไว้ ผู้ทรง แม้จะได้ทำการโดยสุจริตก็มิอาจจดวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน
 ลงในตัวแลกเงินได้ แต่ต้องถือว่าตัวแลกเงินดังกล่าวมีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็น

แต่หากผู้ทรงหรือบุคคลใดได้ลงวันถึงกำหนดใช้เงินลงในตัวดังกล่าวแล้ว นำจะถือได้ว่า
 เป็นกรณีตามมาตรา 1007 คือได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในข้อสำคัญ

มาตรา 1007 บัญญัติว่า "ถ้าข้อความในตัวเงินใด หรือในคำรับรองตัวเงินรายใดมี
 ผู้แก้ไขเปลี่ยนแปลงในข้อสำคัญโดยที่คู่สัญญาทั้งปวง ผู้ต้องรับผิดชอบตามตัวเงินมิได้ยินยอมด้วย

หมดทุกคนไซ้ร้ ท่านว่าตัวเงินนั้นก็เป็นอันเสีย เว้นแต่ยังคงใช้ได้ต่อคู่สัญญาซึ่งเป็นผู้ทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้น หรือได้ยินยอมด้วยกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้น กับทั้งผู้สั้กหลังในภายหลัง

แต่หากตัวเงินใดได้มีผู้แก้ไขเปลี่ยนแปลงในข้อสำคัญ แต่ความเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ประจักษ์ และตัวเงินนั้นตกอยู่ในมือผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายไซ้ร้ ท่านว่าผู้ทรงคนนั้นจะเอาประโยชน์จากตัวเงินนั้นก็ได้เสมือนดังว่ามีได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเลย และจะบังคับการใช้เงินตามเนื้อความเดิมแห่งตัวนั้นก็ได้

กล่าวโดยเฉพา การแก้ไขเปลี่ยนแปลงเช่นจะกล่าวต่อไปนี้ท่านถือวาเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในข้อสำคัญ คือ แก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างใด ๆ แก้ววันที่ลง จำนวนเงินอันจะพึงใช้ เวลาใช้เงิน สถานที่ใช้เงิน กับทั้งเมื่อตัวเงินเขารับรองไว้ทั่วไปไม่เจาะจงสถานที่ใช้เงิน ไปเติมความระบุสถานที่ใช้เงินเข้าโดยที่ผู้รับรองมิได้ยินยอมด้วย”

เนื่องจากวันถึงกำหนดใช้เงินถือเป็นรายการข้อสำคัญในตัวแลกเงินตามมาตรา 1007 วรรคท้าย และการเติมข้อความในตัวแลกเงินนั้นถือได้วาเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในข้อสำคัญในตัวแลกเงินแล้ว³ เนื่องจากเดิมวันถึงกำหนดใช้เงินคือเมื่อได้เห็น แต่เมื่อได้เติมข้อความเป็นวันถึงกำหนดใช้เงินในวันอื่น เช่น เติมวันถึงกำหนดใช้เงินในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้ลงในตัว จะทำให้วันที่ต้องใช้เงินตามตัวแลกเงินนั้นเปลี่ยนแปลงไปจากวันที่ผู้ทรงยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินเป็นวันที่ได้กำหนดไว้ในตัวแลกเงิน หากการเติมข้อความนั้นเห็นประจักษ์ ตัวแลกเงินนั้นยังใช้ได้ต่อเฉพาะคู่สัญญาผู้ทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือได้ยินยอมด้วยกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้น กับทั้งผู้สั้กหลังในภายหลังเท่านั้น หากผู้จ่ายหรือผู้สั่งจ่ายมิได้ยินยอมด้วยกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงก็จะทำให้ตัวแลกเงินเป็นอันเสียไปกับบุคคลดังกล่าว

ดังนั้น โดยสรุปแล้วกรณีผู้สั่งจ่ายไม่เขียนวันถึงกำหนดใช้เงินในตัวแลกเงิน ผู้สั้กหลังหรือผู้ทรงไม่อาจลงวันถึงกำหนดในตัวดังกล่าวได้ ไม่ว่าจะได้กระทำโดยสุจริตหรือไม่ก็ตาม และตัวแลกเงินดังกล่าวถือได้วาเป็นตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็น หากผู้ทรงหรือบุคคลใดได้ลงวันถึงกำหนดใช้เงินในกรณีอื่นลงไปจะถือได้วาเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในข้อสำคัญ ในกรณีที่เป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงที่เห็นประจักษ์จะทำให้ตัวแลกเงินนั้นเสียไป ไม่อาจใช้ได้กับคู่สัญญาที่มีได้ยินยอมกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้น

³ เสาวนีย์ อัศวโรจน์, คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2542) น.441.

มีข้อสังเกตว่ากรณีที่มีได้ลงวันถึงกำหนดใช้เงินในตัวแลกเงิน หากมีกรณีนี้ที่คู่สัญญาในตัวแลกเงินได้นำคดีขึ้นสู่ศาลแล้ว เนื่องจากเป็นกรณีที่กฎหมายบังคับให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดง คู่สัญญาในตัวดังกล่าวจะสามารถนำพยานบุคคลเข้าสืบเพื่อนำสืบถึงวันถึงกำหนดใช้เงินในตัวแลกเงินดังกล่าว ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 94 ได้หรือไม่

มาตรา 94 ได้บัญญัติว่า

“เมื่อใดมีกฎหมายบังคับให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดง ห้ามมิให้ศาลยอมรับฟังพยานบุคคลในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ แม้ถึงว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะได้ยินยอมก็ดี

- (ค) ขอสืบพยานบุคคลแทนพยานเอกสาร เมื่อไม่สามารถนำเอกสารมาแสดง
- (ง) ขอสืบพยานบุคคลประกอบข้ออ้างอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อได้นำเอกสารมาแสดงแล้วว่า ยังมีข้อความเพิ่มเติม ตัดทอนหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความเอกสารนั้นอยู่อีก

แต่ว่าบทบัญญัติแห่งมาตรานี้ มิให้ใช้บังคับในกรณีที่บัญญัติไว้ในอนุมาตรา (2) แห่งมาตรา 93 และมีให้ถือว่าเป็นการตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะกล่าวอ้างและนำพยานบุคคลมาสืบประกอบข้ออ้างว่า พยานเอกสารที่แสดงนั้นเป็นเอกสารปลอมหรือไม่ถูกต้องทั้งหมด หรือแต่บางส่วน หรือสัญญาหรือหนึ่งอย่างอื่นที่ระบุไว้ในเอกสารนั้นไม่สมบูรณ์ หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตีความหมายผิด”

ยกตัวอย่างเช่น ตัวแลกเงินที่มีข้อความระบุว่า “ให้ใช้เงินเมื่อ.....” ซึ่งต้องถือว่าเป็นตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็น ถ้าฝ่ายโจทก์ขอนำสืบพยานบุคคลเพื่อนำสืบว่าแท้ที่จริงตัวแลกเงินนั้นคู่ความได้ตกลงกันให้มีวันถึงกำหนดใช้เงินในวันที่ 1 มกราคม 2549 แต่ตัวแลกเงินดังกล่าวได้ออกเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2548 โดยผู้ส่งจ่ายและผู้ทรงมุ่งประสงค์จะให้มีการใช้เงินตามตัวแลกเงินดังกล่าวใน 1 ปีนับแต่วันที่ได้ออกตัวแลกเงินนั้น แต่เหตุที่มีได้ลงวันที่ดังกล่าวนี้เนื่องจากผู้ส่งจ่ายได้มอบอำนาจให้ผู้ทรงหรือโจทก์ลงวันที่ดังกล่าวเอง แต่โจทก์กลับหลงลืมมิได้ลงวันถึงกำหนดดังกล่าวและได้นำไปให้ผู้จ่ายใช้เงิน ในวันที่ 1 มกราคม 2549 ตามที่ได้ตกลงไว้กับผู้ส่งจ่าย แต่ผู้จ่ายได้ปฏิเสธการใช้เงินโดยกล่าวอ้างตัวแลกเงินดังกล่าวมิได้ลงวันถึงกำหนดใช้เงิน จึงต้องถือเป็นตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็น ซึ่งผู้ทรงต้องนำตัวดังกล่าวมายื่นให้ผู้จ่ายใช้เงินภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ออกตัวนั้น ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 944 ประกอบมาตรา 928 เมื่อผู้ทรงได้นำตัวแลกเงินนั้นมายื่นให้ผู้จ่ายใช้เงินเมื่อพ้นกำหนด 6 เดือนนับแต่วันที่ 1

มกราคม 2548 แล้ว ผู้จ่ายจึงปฏิเสธที่จะใช้เงินตามตัวแลกเงินนั้น ในกรณีผู้ทรงจะนำสืบถึงข้อตกลงที่มีกับผู้ส่งจ่ายได้หรือไม่

เห็นว่า ในกรณีปัญหานี้อาจเทียบเคียงได้กับคำพิพากษาฎีกาที่ 1124/2511 และคำพิพากษาฎีกาที่ 1962/2525 ซึ่งได้ตัดสินในกรณีเอกสารหลักฐานการยืมเงินที่จำเลยทำให้โจทก์ไว้ไม่ได้ระยะเวลาชำระหนี้ ซึ่งต้องถือว่านี่ดังกล่าวเป็นหนี้ที่ไม่มีกำหนดเวลาชำระหนี้ โจทก์จึงยอมมีสิทธิเรียกให้จำเลยชำระหนี้เมื่อใดก็ได้ ตามบทบัญญัติมาตรา 203 วรรคแรก การที่จำเลยให้การต่อสู้และขอ นำพยานบุคคลมาสืบว่าได้มีข้อตกลงให้จำเลยผ่อนชำระเป็นงวด ๆ และหนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระ จึงเป็นการสืบเพิ่มเติมข้อความในเอกสารดังกล่าว ต้องห้ามตามประมวลวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 94 (ข)⁴

จากคำพิพากษาฎีกาดังกล่าวอาจนำมาเทียบเคียงกับกรณีตามปัญหาได้ว่า การที่ตัวแลกเงินนั้นมีได้ลงวันถึงกำหนดใช้เงิน กฎหมายได้บัญญัติบังคับไว้ว่าต้องมีวันถึงกำหนดใช้เงินได้เห็น ตามมาตรา 910 วรรคสอง หากโจทก์ต้องการนำพยานบุคคลมาสืบว่ามีวันถึงกำหนดใช้เงินตามที่ได้ตกลงไว้กับผู้ส่งจ่ายนั้น อาจถือเป็นกรณีการสืบเพิ่มเติมข้อความในเอกสารดังกล่าว ซึ่งต้องห้ามตามประมวลวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 94 (ข) เช่นเดียวกัน ดังนั้นผู้ทรงตัวแลกเงินจึงมีอาจขอ นำสืบพยานบุคคลในกรณีนี้ได้

2. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงิน

ตามที่ได้กล่าวแล้วว่าหน้าที่ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินถือเป็นเรื่องที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากหากยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินและผู้จ่ายได้ใช้เงินโดยชอบแล้วจะทำให้หนี้ตามตัวแลกเงินนั้นเป็นอันระงับสิ้นไป แต่คงมีปัญหาหลายประการที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงินดังต่อไปนี้

⁴ ธาณี สิงหนาท, คู่มือการศึกษาพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา, (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2548) น.172

2.1 ในการยื่นตัวแลกเงินให้ผู้จ่ายใช้เงินต้องนำตัวแลกเงินไปยื่นให้ผู้จ่ายใช้เงินด้วยหรือไม่

คงมีปัญหว่าในการใช้เงินนั้นผู้ทรงจำต้องนำตัวแลกเงินไปยื่นให้ผู้จ่ายใช้เงิน หรือเพียงแค่ทำหนังสือทวงถามการใช้เงินตามตัวแลกเงินนั้น หรือใช้การทวงถามทางวาจา โดยไม่ยื่นตัวแลกเงินได้หรือไม่

ในปัญหาข้อนี้สำหรับตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็นนั้น จะไม่เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น เนื่องจาก คำว่า “เมื่อได้เห็น” นั้นมีความหมายตรงตัวว่าเมื่อผู้จ่ายได้เห็นตัวนั้น แต่การที่ผู้จ่ายจำต้องได้เห็นตัวในการยื่นให้ใช้เงินนั้นมิได้จำกัดอยู่เพียงเฉพาะตัวแลกเงินอย่างนี้เท่านั้น เนื่องจากในการชำระหนี้ นั้น ผู้ทรงจำต้องปฏิบัติตามวิธีการที่กฎหมายตัวเงินได้บัญญัติไว้ ซึ่งถือเป็นวิธีการเฉพาะซึ่งใช้ในเฉพาะเรื่องตัวเงินเท่านั้น ตามที่มาตรา 914 ที่ได้บัญญัติว่า

“บุคคลผู้ส่งจ่ายหรือสลักหลังตัวแลกเงินยอมเป็นอันสัญญาว่า เมื่อตัวนั้นได้นำยื่นโดยชอบแล้วจะมีผู้รับรองและใช้เงินตามเนื้อความแห่งตัว ถ้าและตัวแลกเงินนั้นเขาไม่เชื่อถือโดยไม่มียอมรับรองก็ดี ไม่ยอมจ่ายเงินก็ดี ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังก็จะใช้เงินแก่ผู้ทรงหรือผู้สลักหลังคนหลังซึ่งต้องถูกบังคับให้ใช้เงินตามตัวนั้น ถ้าหากว่าได้ทำถูกต้องตามวิธีการในข้อไม่รับรองหรือไม่จ่ายเงินนั้นแล้ว”

หากผู้ทรงได้ปฏิบัติดังกล่าวแล้วจึงจะสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่เหล่าผู้สลักหลังผู้ส่งจ่าย และลูกหนี้ในตัวแลกเงินคนอื่น ๆ ได้

ตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ว่า “ได้นำยื่นโดยชอบแล้ว” มีความหมายตรงตัวว่าในการเรียกให้ผู้จ่ายใช้เงินผู้ทรงจำต้องนำตัวแลกเงินนั้นไปยื่นให้ผู้จ่ายใช้เงิน เพื่อให้ผู้จ่ายทราบได้ว่าตนต้องใช้เงินตามตัวแลกเงินดังกล่าว และเพื่อให้ผู้จ่ายตรวจสอบได้ว่าตัวแลกเงินนั้นเป็นตัวแลกเงินที่ถูกต้อง มีรายการครบถ้วนตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 909 ประกอบมาตรา 910 และลายมือชื่อของผู้ส่งจ่ายเป็นลายมือชื่ออันแท้จริงเพื่อตรวจสอบว่าตัวแลกเงินดังกล่าวเป็นตัวที่ผู้ส่งจ่ายสั่งให้ตนใช้เงินจริงหรือไม่ และเป็นการพิสูจน์ถึงความถูกต้องแท้จริงว่าผู้ที่นำตัวแลกเงินมายื่นนั้นเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย ด้วยเหตุที่บุคคลดังกล่าวมีตัวแลกเงินไว้ในความครอบครอง และมีการสลักหลังที่ไม่ขาดสาย ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 904 และมาตรา 905 วรรคแรก ฯลฯ หากตัวแลกเงินนั้นไม่ถูกต้องเนื่องจากลายมือชื่อผู้ส่งจ่ายไม่ใช่ลายมือชื่อที่แท้จริง หรือไม่ครบถ้วนตามรายการที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 909 ประกอบมาตรา 910 หรือมีการสลักหลังที่ขาดสายแล้วผู้จ่ายจะสามารถปฏิเสธที่จะใช้เงินตามตัวแลกเงินนั้นได้ หากผู้ทรงได้ทวงถามให้จ่ายเงินทางวาจา หรือทางเอกสารจะทำให้ผู้จ่ายไม่อาจทราบถึงความถูกต้องแท้จริงของตัวแลกเงินดังกล่าว และ

ไม่อาจตรวจสอบถึงลายมือชื่อของผู้ส่งจ่ายและการสลักหลังที่ไม่ขาดสายนั้นได้ จึงทำให้ผู้จ่ายเกิดความเสียหายที่จะต้องเสี่ยงภัยใช้เงินตามเอกสารที่ตนไม่อาจทราบได้ว่าถูกต้องแท้จริงหรือไม่ ประกอบกับมาตรา 945 เรื่องวิธีการใช้เงินของตัวแลกเงินได้บัญญัติว่า

“การใช้เงินจะเรียกเอาได้ต่อเมื่อได้เวนคืนตัวแลกเงินให้ ผู้ใช้เงินจะให้ผู้ทรงลงลายมือชื่อรับเงินในตัวเงินนั้นก็ได้”

เห็นได้ว่าการใช้เงินนั้นสำคัญที่ผู้ทรงต้องทำโดยการเวนคืนตัวแลกเงินให้แก่ผู้ใช้เงิน โดยที่ผู้ใช้เงินจะให้ผู้ทรงลงลายมือชื่อรับเงินในตัวเงินนั้น เพื่อใช้เป็นหลักฐานที่แน่ชัดยิ่งกว่าการเวนคืนตัวก็ได้ หากผู้ทรงได้ทวงถามให้ใช้เงินทางเอกสารหรือทางวาจาจะทำให้ผู้ทรงไม่อาจเวนคืนตัวแลกเงินให้แก่ผู้ใช้เงินได้

ดังนั้นในการยื่นตัวเพื่อให้ผู้จ่ายใช้เงิน ผู้ทรงจำต้องยื่นตัวตัวแลกเงินให้กับผู้จ่ายเพื่อให้ใช้เงินตามตัวแลกเงินนั้น หากผู้ทรงไม่ยื่นตัวตัวแลกเงินแต่ได้ทวงถามทางเอกสารหรือทางวาจาจะไม่ถือเป็นการยื่นตัวให้ใช้เงินโดยชอบตามมาตรา 941 หากผู้จ่ายปฏิเสธการใช้เงิน ผู้ทรงจะทำคำคัดค้านและใช้สิทธิไต่เบี่ยไม่ได้ แต่ในการทวงถามให้ใช้เงินนั้นผู้ทรงอาจทำการทวงถามด้วยวาจาหรือทางเอกสารก่อนวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน เพื่อให้ผู้จ่ายได้ทราบก่อนล่วงหน้าและจะได้เตรียมเงินไว้เพื่อใช้ตามตัวแลกเงินนั้นก็ได้ แต่สำคัญที่วันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินผู้ทรงจะต้องนำตัวตัวแลกเงินไปยื่นเพื่อให้ผู้จ่ายใช้เงินตามตัวดังกล่าว ผู้ทรงจะทำโดยทางวาจาหรือทางเอกสารอื่นมิได้

คงมีปัญหากฎอีกประการว่าสำหรับตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถาม ผู้ทรงจะทำการทวงถามทางเอกสาร โดยต้องบอกกล่าวล่วงหน้าและต้องกำหนดระยะเวลาการใช้เงินให้กับผู้จ่ายหรือไม่

ในปัญหานี้ได้มีความคิดเห็นเป็นสองแนวความคิดดังต่อไปนี้

แนวความเห็นแรกเห็นว่า เมื่อผู้ทรงทวงถามให้จ่ายเงินเมื่อใด ผู้จ่ายก็ต้องจ่ายทันที โดยมีกฎหมายที่เห็นด้วยกับแนวความคิดดังต่อไปนี้

ท่านอาจารย์ยงยุทธ กาฬกาญจน์ เห็นว่า “เมื่อทวงถามหรือเมื่อได้เห็น หมายความว่าผู้ทรงยื่นให้จ่ายเงินเมื่อไร ผู้จ่ายก็ต้องจ่ายทันที”⁵

⁵ ยงยุทธ กาฬกาญจน์, คู่มือศึกษากฎหมายลักษณะบัญชีเดินสะพัดและตัวเงิน. (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ, 2520) น.22.

ท่านศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทัย เห็นว่า "ตามข้อ 3 นั้น คือผู้ทรงนำตัวไปยื่นให้จ่ายเงิน เมื่อใด ผู้จ่ายต้องจ่ายเงินตามคำสั่งทันที"⁶

ท่านศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ อิศวโรจน์ เห็นว่า "ตัวแลกเงินที่ถึงกำหนดใช้เงิน เมื่อทวงถามหรือเมื่อได้เห็น คือตัวแลกเงินที่ระบุข้อความไว้ว่าให้ผู้จ่ายจ่ายเงินเมื่อผู้ทรงทวงถาม หรือเมื่อผู้จ่ายได้เห็น คำว่า "เมื่อทวงถาม" ก็คือเมื่อผู้ทวงถามการจ่ายเงินต่อผู้จ่ายเพื่อให้บุคคลดังกล่าวจ่ายเงินให้ ซึ่งผู้ทรงตัวชนิดนี้สามารถทวงถามการจ่ายเงินจากผู้จ่ายได้ทันทีเมื่อได้รับตัวเงิน หากตัวนั้นมีได้ลงวันที่ล่วงหน้า ส่วนคำว่า "เมื่อได้เห็น" นั้นมีความหมายว่า เมื่อผู้ทรงนำตัวไปยื่นให้ผู้จ่ายใช้เงิน มิใช่ผู้จ่ายไปเห็นตัวของผู้ทรงเอง ซึ่งก็เป็นตัวที่ผู้ทรงสามารถนำตัวไปให้ผู้จ่ายใช้เงินได้ทันทีที่ได้รับตัวเช่นกัน หากตัวนั้นมีได้ลงวันที่ล่วงหน้า⁷

ท่านอาจารย์วิชัย ดันตีกุลานันท์ เห็นว่า "เมื่อทวงถามหรือเมื่อได้เห็น หมายความว่าเมื่อผู้ทรงตัวแลกเงินนำตัวนั้นไปยื่นให้จ่ายเงินเมื่อไหร่ ผู้จ่ายต้องจ่ายเงินตามคำสั่งทันที"⁸

ท่านอาจารย์สมชัย ศิริบุตร เห็นว่า "ตามมาตรา 913 (3) หมายความว่าตัวชนิดนี้ผู้ทรงนำตัวไปทวงถามเมื่อใด ผู้จ่ายก็ต้องใช้เงินแก่ผู้ทรงทันทีเมื่อนั้น หรือนัยหนึ่งผู้จ่ายเห็นตัวที่ผู้ทรงนำมายื่นเมื่อใด ผู้จ่ายก็ต้องใช้เงินแก่ผู้ทรงทันทีเมื่อนั้น"⁹

ท่านอาจารย์โสภณ (กตพล) อรรถพิศาลโสภณ เห็นว่า "ตัวเมื่อทวงถาม เช่นนี้ผู้ทรงก็ต้องนำตัวไปหาผู้จ่ายพร้อมกับทวงถามให้ผู้จ่ายจ่ายเงินได้ทันที ส่วนคำว่าเมื่อได้เห็นตัวนั้น หมายความว่าถึงผู้จ่ายเป็นคนเห็นตัวและการที่ผู้จ่ายจะเห็นตัวได้ผู้ทรงต้องนำไปยื่นให้ผู้จ่ายดูถึงจะ

⁶ จิตติ ดิงศภัทัย, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบัญชีเดินสะพัด ตัวเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 17 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2533 โดยเสาวนีย์ อิศวโรจน์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533) น. 50.

⁷ เสาวนีย์ อิศวโรจน์, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 3, น. 89-95.

⁸ วิชัย ดันตีกุลานันท์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงิน, (กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด พิมพ์อักษร, 2545) น. 66.

⁹ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชานิติศาสตร์, กฎหมายพาณิชย์ 3 : ประกันด้วยบุคคลและทรัพย์สิน ตัวเงิน (Commercial Law 3 : Suretyship, Mortgage and Bills), (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2539) น.66.

เห็นได้ เมื่อใดผู้จ่ายเห็นตัวแล้วกฎหมายก็บอกว่านั่นแหละเป็นวันถึงกำหนดใช้เงินของตัวแลกเงินใบนั้น”¹⁰

ประกาศน์ อวยชัย เห็นว่า เมื่อทวงถามหรือเมื่อได้เห็น เช่นผู้รับเงินหรือผู้ทรงได้นำตัวเงินไปขึ้นเมื่อไหร่ ก็ชำระกันเมื่อนั้นเป็นต้น¹¹

ความเห็นที่สอง เห็นว่าตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถาม ผู้ทรงจะทำหนังสือทวงถามให้ใช้เงิน และต้องกำหนดระยะเวลาการใช้เงินให้กับผู้จ่าย หากผู้จ่ายไม่ใช้เงินในกำหนดเวลาดังกล่าวจึงจะถือว่าผู้จ่ายปฏิเสธการใช้เงิน โดยมีนัยกฎหมายที่มีความคิดเห็นในแนวทางที่สองนี้หลายท่าน ได้แก่

ท่านรองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ เห็นว่า “เมื่อได้เห็น” (at sight) หมายถึงผู้จ่ายได้เห็นตัวเพราะผู้ทรงนำตัวแลกเงินมายื่นเพื่อให้ผู้จ่ายใช้เงิน...และคำว่า “เมื่อทวงถาม” (on demand) หมายความว่า ผู้ทรงต้องแจ้งให้ผู้จ่ายทราบว่าจะให้ใช้เงินตามตัวแลกเงินนั้นเมื่อใดเสียก่อน ซึ่งเรียกว่า เป็นการทวงถามเมื่อถึงกำหนดตามที่แจ้งแล้วผู้จ่ายยังไม่ใช้เงินให้จึงถือว่าเป็นวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน หากเป็นอย่างที่เข้าใจนี้แล้ว คำว่า “ให้ใช้เงินเมื่อได้เห็น” กับ “ให้ใช้เงินเมื่อทวงถาม” จึงมีความหมายที่แตกต่างกัน”¹²

ท่านอาจารย์ประทีป เฉลิมภักทรกุล เห็นว่า “เมื่อทวงถามหรือเมื่อได้เห็น กรณีนี้แยกออกเป็น 2 อย่าง คือเมื่อทวงถามอย่างหนึ่ง กับเมื่อได้เห็นอีกอย่างหนึ่ง

ก. ตัวแลกเงินสั่งว่าให้ใช้เงินเมื่อทวงถาม หมายความว่าผู้ทรงต้องแจ้งให้ทราบว่าจะให้ใช้เงินตามตัวเมื่อใดเสียก่อน หรือว่ากี่วันหลังจากที่ได้รับหนังสือทวงถาม ถ้ากำหนดแล้วยังไม่ชำระวันนั้นจึงถือว่าเป็นวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน

¹⁰ โสภณ อรรถพิศาลโสภณ, คำอธิบายกฎหมายตัวเงินและบัญชีเดินสะพัด, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2506) น.40

¹¹ ประกาศน์ อวยชัย, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงิน บัญชีเดินสะพัด, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520) น.57.

¹² ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะตัวเงิน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548) น.116-120.

ข. ตัวแลกเปลี่ยนเมื่อได้เห็น คือ ผู้จ่ายต้องจ่ายทันทีเมื่อผู้ทรงนำตัวไปยื่น ผู้ทรงนำตัวไปยื่นให้ใช้เงินวันใดถือว่าตัวแลกเปลี่ยนกำหนดใช้เงินในวันนั้น"¹³

ในปัญหาข้อนี้ผู้เขียนเห็นด้วยกับแนวความเห็นแรก เนื่องจากในการทวงถามให้ผู้จ่ายใช้เงินจำต้องยื่นตัวตัวแลกเปลี่ยนให้ผู้จ่ายใช้เงินตามตัวแลกเปลี่ยนนั้น โดยต้องยื่นตัวตัวแลกเปลี่ยนนั้น เพื่อให้ผู้จ่ายได้ตรวจสอบถึงความถูกต้องแท้จริงได้ และหลักการในเรื่องการจำต้องยื่นตัวแลกเปลี่ยนนั้นจำต้องใช้กับตัวแลกเปลี่ยนที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินทุกอย่าง โดยเฉพาะตัวแลกเปลี่ยนที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามจะต้องบังคับโดยหลักการเช่นเดียวกันกับตัวแลกเปลี่ยนที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็น นั่นคือผู้จ่ายจะต้องใช้เงินเมื่อผู้ทรงนำตัวไปยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินตามที่มาตรา 944 ได้บัญญัติไว้ ดังนั้นผู้ทรงจึงไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวให้ผู้จ่ายทราบถึงการชำระเงินก่อนล่วงหน้าและไม่จำเป็นต้องกำหนดระยะเวลาการชำระเงินให้กับผู้จ่าย เนื่องจากผู้ทรงนำตัวไปยื่นตัวให้กับผู้จ่ายใช้เงินในวันใด ผู้จ่ายก็ต้องทำการชำระเงินในวันนั้นและถือว่าเป็นวันที่ตัวแลกเปลี่ยนนั้นถึงกำหนดใช้เงิน

"การทวงถาม" จึงมิได้หมายความถึงการทวงถามทางหนังสือหรือทางวาจา แต่หากเป็นการยื่นตัวแลกเปลี่ยนเพื่อทวงถามให้ใช้เงินตามตัวแลกเปลี่ยน นั่นคือมีความหมายเท่ากับผู้จ่ายได้เห็นตัวตัวแลกเปลี่ยนในการทวงถามให้ใช้เงินด้วย ลำพังเพียงการส่งหนังสือทวงถามให้ใช้เงินไม่อาจเป็นการเพียงพอและมีวิธีการที่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายตัวเงิน ดังนั้นในการทวงถามให้ผู้จ่ายใช้เงิน ผู้ทรงจึงจำต้องยื่นตัวตัวแลกเปลี่ยนให้ผู้จ่ายใช้เงินด้วยเสมอ และผู้ทรงไม่จำเป็นต้องกำหนดระยะเวลาให้ผู้จ่ายใช้เงิน เนื่องจากผู้จ่ายต้องชำระเงินในทันทีในวันที่ผู้ทรงนำตัวไปยื่นตัวแลกเปลี่ยน เว้นแต่ผู้ทรงจะยอมผ่อนระยะเวลาการชำระเงินให้กับผู้จ่ายตามมาตรา 948 ซึ่งจะทำให้ผู้ทรงเสียสิทธิได้ เบี้ยเอาแก่คู่สัญญาที่มีได้ตกลงในการผ่อนเวลานั้น

¹³ ประทีป เฉลิมภัทรกุล, คำอธิบายกฎหมายลักษณะตัวเงิน-บัญชีเดินสะพัด. (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2542) น.99.

2.2 กรณีการใช้เงินเพียงบางส่วน ผู้ทรงต้องบอกกล่าวให้ผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังทราบก่อนมิฉะนั้น ผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังจะหลุดพ้นจากความรับผิดชอบเช่นเดียวกับการรับรองเพียงบางส่วน ตาม บทบัญญัติแห่งมาตรา 936 หรือไม่

ในการใช้เงินตามตั๋วแลกเงิน โดยหลักแล้วผู้จ่ายย่อมต้องใช้เงินตามจำนวนตามคำสั่งของผู้ส่งจ่าย แต่หากผู้จ่ายขอชำระหนี้แต่เพียงบางส่วนแล้ว ผู้ทรงยอมมีสิทธิที่จะรับการใช้เงินบางส่วนหรือปฏิเสธในการดังกล่าวก็ได้ ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 946 ดังนี้

“อันตั๋วแลกเงินนั้น ถ้าเขาจะใช้เงินให้แต่เพียงบางส่วน ท่านว่าผู้ทรงจะบอกปิดเสียไม่ยอมรับเอาก็ได้

ถ้าและรับเอาเงินที่เขาใช้แต่เพียงบางส่วน ผู้ทรงต้องบันทึกข้อความนั้นลงในตั๋วเงิน และส่งมอบใบรับให้แก่ผู้ใช้เงิน”

หากผู้ทรงมีสิทธิปฏิเสธไม่ยอมรับการใช้เงินแต่เพียงบางส่วน จะทำให้ผู้ทรงมีสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่คู่สัญญาในตั๋วแลกเงินตามมาตรา 959 แต่หากผู้ทรงยอมรับการชำระหนี้เพียงบางส่วน ผู้ทรงต้องบันทึกข้อความการใช้เงินแต่เพียงบางส่วนนั้นไว้ในตั๋วแลกเงิน เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการใช้เงินแต่เพียงบางส่วน และต้องส่งมอบใบรับให้แก่ผู้ใช้เงิน แต่ไม่จำเป็นต้องส่งตั๋วแลกเงินนั้นคืนแก่ผู้ใช้เงิน เนื่องจากมิใช่กรณีการชำระหนี้เต็มตามจำนวนเงินตามมาตรา 945

การใช้เงินแต่เพียงบางส่วนตามมาตรา 946 ถือว่าเป็นการผิดนัดไม่ใช้เงินในส่วนที่ผู้ใช้เงินไม่ได้ชำระ จึงเท่ากับการบอกปิดการใช้เงินในส่วนดังกล่าว ซึ่งทำให้ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินในเงินจำนวนที่ยังขาดการชำระตามตั๋วแลกเงิน แต่คงมีปัญหาว่หากผู้ทรงยอมรับการใช้เงินแต่เพียงบางส่วน ผู้ทรงต้องบอกกล่าวให้กับผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังทราบก่อน มิเช่นนั้นจะถือว่าบุคคลดังกล่าวหลุดพ้นจากความรับผิด ดังเช่นที่ได้บัญญัติไว้ในเรื่องการรับรองเพียงบางส่วน ตามมาตรา 936 หรือไม่

มาตรา 936 บัญญัติว่า

“คำรับรองเบี่ยงบายนั้น ผู้ทรงตั๋วแลกเงินจะบอกปิดเสียก็ได้ และถ้าไม่ได้คำรับรองอันไม่เบี่ยงบายนจะถือเอาว่าตั๋วเงินนั้นเป็นอันขาดความเชื่อถือรับรองก็ได้

ถ้าผู้ทรงรับเอาคำรับรองเบี่ยงบายน และผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังมิได้ให้อำนาจแก่ผู้ทรง โดยแสดงออกชัดหรือโดยปริยาย ให้รับเอาคำรับรองเบี่ยงบายนเช่นนั้นก็ดี หรือไม่ยินยอมด้วยในภายหลังก็ดี ท่านว่าผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังนั้น ๆ ย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดตามตั๋วเงินนั้น แต่บทบัญญัติทั้งนี้ท่านมิให้ใช้ไปถึงการรับรองแต่บางส่วนซึ่งได้บอกกล่าวก่อนแล้วโดยชอบ

ถ้าผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังตัวเงินรับคำบอกกล่าวการรับรองเบี่ยงบ่ายแล้วไม่ได้แย้งไปยังผู้ทรงภายในเวลาอันสมควร ท่านให้ถือว่าผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังนั้นเป็นอันได้ยินยอมด้วยกับการนั้นแล้ว”

ในปัญหานี้ได้มีความเห็นแบ่งเป็น 2 แนวความคิด ดังต่อไปนี้

แนวความคิดแรก เห็นว่า ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องบอกกล่าวให้ผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังทราบ ว่าผู้ทรงประสงค์จะรับเอาการใช้เงินบางส่วน โดยอนุโลมหน้าที่เช่นเดียวกันกับการรับรองบางส่วน ตามมาตรา 936 หากไม่ได้บอกกล่าวโดยชอบ ผู้ที่ไม่ให้ความยินยอมภายหลังย่อมหลุดพ้นความรับผิด โดยมีนักกฎหมายที่มีความคิดเห็นในลักษณะนี้หลายท่าน ได้แก่

ท่านศาสตราจารย์ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เห็นว่า “มาตรา 946 ไม่ได้กล่าวไว้ว่า ถ้าผู้ทรงยอมรับใช้เงินบางส่วน ผลจะกระทบถึงผู้ส่งจ่าย ผู้สลักหลังหรือไม่ ตามมาตรา 936 ว่าด้วยการรับรองการใช้เงินบางส่วน ผู้ส่งจ่าย ผู้สลักหลังที่มีได้ยินยอมด้วยหลุดพ้น แต่แม้ในชั้นรับรองยังเป็นดังนี้ ชั้นใช้เงินก็จะต้องถือว่าเป็นอย่างเดียวกัน คือทำให้ผู้ส่งจ่าย และผู้สลักหลังที่มีได้ยินยอมด้วยหลุดพ้น อาศัยใช้หลักและข้อยกเว้นในมาตรา 936 ทุกประการ”¹⁴

ท่านรองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ เห็นว่า “กรณีนี้ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง แต่พอเทียบเคียงได้กับเรื่องการรับรองตามมาตรา 936”¹⁵

ท่านอาจารย์โสภณ (กตพล) อรรถพิศาลโสภณ เห็นว่า “ถ้าผู้ทรงยอมรับเอาการชำระบางส่วนจากผู้จ่าย...แต่การที่จะไปใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาจำนวนที่เหลือจากบุคคลเหล่านี้ได้ก็ต่อเมื่อผู้ทรงได้แจ้งไปยังผู้ส่งจ่ายและผู้ที่เป็นคู่สัญญาที่จะต้องรับผิดตามตัวเงินนั้นได้ทราบถึงการที่ผู้ทรงได้ยินยอมรับเอาการชำระเงินบางส่วนจากผู้จ่ายแล้ว ส่วนการตอบรับว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยจากผู้ส่งจ่ายและคู่สัญญาทั้งหลายเวลานั้นหาจำเป็นต่อผู้ทรงไม่ เมื่อแจ้งไปให้บุคคลเหล่านั้นที่จะต้องรับผิดตามตัวทราบแล้วก็เป็นอันเพียงพอที่จะใช้สิทธิไล่เบี้ยได้ต่อไป”¹⁶

แนวความคิดที่สองเห็นว่า การใช้เงินแตกต่างจากในเรื่องการรับรอง คือมีการใช้เงินเพียงบางส่วนได้โดยการตกลงกันระหว่างผู้ใช้เงินและผู้ทรง โดยไม่ต้องขอความยินยอมหรือบอก

¹⁴ เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยตัวเงิน. พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2514) น.97-98.

¹⁵ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 12, น.253 (เชิงอรรถที่ 1).

¹⁶ โสภณ อรรถพิศาลโสภณ, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 10, น.94.

กล่าวให้ผู้ต้องรับผิดชอบก่อน แต่ในเรื่องรับรองบางส่วนผู้ทรงต้องขอให้ผู้สั่งจ่ายหรือผู้สละหลัง ยินยอมเสียก่อนหรือบอกกล่าวโดยชอบเสียก่อน ตามมาตรา 936 แนวความคิดนี้มีนักกฎหมายมีความคิดเห็นในลักษณะนี้หลายท่านได้แก่

ท่านศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ อัครโรจน์ เห็นว่า "การใช้เงินแตกต่างจากในเรื่องการรับรอง คือมีการใช้เงินเพียงบางส่วนได้โดยการตกลงกันระหว่างผู้จ่ายเงินและผู้ทรงเท่านั้น เนื่องจากการได้รับเงินเป็นสิ่งที่ดีสำหรับผู้ทรงและลูกหนี้คนอื่น ๆ ด้วยที่มีผู้จ่ายเงินให้ แม้จะบางส่วนก็ตาม เพราะถึงตนจะรับผิดชอบก็รับผิดชอบเฉพาะส่วนที่ยังขาดไปเท่านั้น แต่ในเรื่องการรับรองนั้นถ้าผู้ทรงจะยอมรับการรับรองแต่เพียงบางส่วน ก็ต้องขอให้ผู้สั่งจ่ายหรือผู้สละหลังยินยอมด้วยหรือได้มีการบอกกล่าวก่อนแล้วโดยชอบ มิฉะนั้นผู้สั่งจ่ายหรือผู้สละหลังย่อมหลุดพ้นความรับผิด (ผู้ที่ไม่ให้ความยินยอมหรือไม่ได้รับคำบอกกล่าวก่อนโดยชอบ) ตามมาตรา 936 วรรค 3 เพราะการรับรองนั้นยังไม่แน่นอนว่าผู้รับรองจะจ่ายเงิน การรับรองบางส่วนก็เห็นได้ชัดเจนว่าผู้รับรองนั้นปฏิเสธที่จะใช้เงินในส่วนที่ไม่รับรองแล้ว และส่วนที่ยังไม่รับรองก็ยังไม่แน่นอนว่าจะใช้ให้เมื่อถึงกำหนดหรือไม่ ถ้าผู้ทรงยอมรับการใช้เงินแต่เพียงบางส่วนนั้น ส่วนที่ยังขาดอยู่ก็ต้องถือว่าเป็นการปฏิเสธไม่จ่ายเงิน ซึ่งผู้ทรงมีสิทธิไล่เบี้ยลูกหนี้ทั้งหลายให้ต้องรับผิด ทั้งนี้โดยต้องปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องการไม่ใช้เงินและการใช้สิทธิไล่เบี้ย เช่น ต้องทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินและการบอกกล่าวถึงการไม่ใช้เงินไปยังลูกหนี้ตามตัวเงิน"¹⁷

รองศาสตราจารย์สหทร รัตนไพจิตร เห็นด้วยกับแนวความคิดที่สองนี้¹⁸

ในอนุสัญญากรุงเฮกได้บัญญัติเรื่องการจ่ายเงินเพียงบางส่วนไว้ว่าหากผู้จ่ายหรือผู้รับรองจ่ายเงินเพียงบางส่วน ผู้ทรงจำต้องรับการจ่ายเงินเพียงบางส่วนนั้น เนื่องจากเห็นว่าเป็นประโยชน์กับคู่สัญญาทุกฝ่ายในตัวแลกเงิน โดยมาตรา 38 วรรคสองและวรรคสาม ได้บัญญัติไว้ดังนี้

"ผู้ทรงไม่อาจปฏิเสธการใช้เงินบางส่วนได้

ในการจ่ายเงินเพียงบางส่วนนั้น ผู้จ่ายอาจเรียกให้ทำการบันทึกการใช้เงินเพียงบางส่วนในตัวแลกเงินและส่งมอบใบรับให้แก่ผู้จ่ายเงิน"

"The holder cannot refuse partial payment.

¹⁷ เสาวนีย์ อัครโรจน์, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 3, น.207.

¹⁸ สหทร รัตนไพจิตร, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 2, น.238.

In case of partial payment the drawee may require that such payment be indicated on the bill and that a receipt therefor be given to him."

แต่สำหรับในกฎหมายอังกฤษกลับให้เป็นสิทธิของผู้ทรงที่จะยอมรับการใช้เงินบางส่วนหรือไม่ก็ได้

แต่อนุสัญญากรุงเฮกก็มีได้บัญญัติถึงเรื่องการที่ผู้ทรงยอมรับการใช้เงินบางส่วนว่าต้องบอกกล่าวให้ผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังทราบและผู้ทรงประสงค์จะรับเอาการใช้เงินบางส่วน ตามมาตรา 936 หรือไม่

ในปัญหานี้ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าการรับรองเพียงบางส่วนนั้นแตกต่างกับการใช้เงินเพียงบางส่วน เนื่องจากหากผู้จ่ายได้รับรองเพียงบางส่วนเท่ากับผู้จ่ายให้การรับรองว่าตนจะใช้เงินตามที่ผู้สั่งจ่ายกำหนดมานั้นแต่เพียงบางส่วนเท่านั้น หากผู้ทรงปฏิเสธการรับรองเพียงบางส่วนเท่ากับตัวแลกเงินนั้นขาดการเชื่อถือ แต่หากผู้ทรงรับการรับรองเพียงบางส่วน แต่ผู้ทรงไม่แจ้งให้ผู้สลักหลังและผู้สั่งจ่ายทราบ ผู้สลักหลังและผู้สั่งจ่ายคงไม่ทราบได้ว่าผู้จ่ายได้รับรองที่จะใช้เงินแต่เพียงบางส่วน อันเป็นการตกลงที่เปลี่ยนแปลงไปจากคำสั่งของผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังจึงต้องแจ้งให้บุคคลดังกล่าวทราบ ทำให้ส่วนที่ผู้รับรองปฏิเสธที่จะให้คำสัญญาว่าจะใช้นั้นถือเป็นการปฏิเสธที่จะใช้ ทำให้ผู้ทรงมีสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาแก่เหล่าผู้สลักหลังและผู้สั่งจ่าย ทั้งที่แท้จริงแล้วผู้จ่ายเป็นลูกหนี้ตามมูลหนี้เดิมนอกเหนือจากมูลหนี้ตามตัวแลกเงินต่อผู้สั่งจ่าย ผู้จ่ายจึงมีหน้าที่ที่จะต้องจ่ายเงินตามมูลหนี้เดิมให้แก่ผู้สั่งจ่าย ตามจำนวนที่บุคคลทั้งสองเป็นหนี้ต่อกัน ซึ่งเป็นจำนวนเงินตามตัวแลกเงินนั้น การที่ผู้จ่ายปฏิเสธที่จะรับรองเต็มจำนวนคือการที่ผู้จ่ายปฏิเสธที่จะใช้นี้ให้แก่ผู้สั่งจ่ายเต็มตามจำนวน ซึ่งถ้าหากผู้ทรงยอมรับการรับรองเพียงบางส่วนนั้นอาจทำให้ผู้สั่งจ่ายเกิดความเสียหายที่จะต้องรับภาระใช้เงินตามจำนวนที่ผู้จ่ายปฏิเสธ และในส่วนที่ผู้จ่ายได้รับรองนั้นก็ยังคงเป็นการไม่แน่ว่าเมื่อผู้ทรงได้ยื่นตัวให้ใช้เงินเมื่อตัวแลกเงินถึงกำหนดนั้น ผู้รับรองจะได้ใช้ให้ตามจำนวนนั้นหรือไม่ การดังกล่าวจึงอาจเกิดความเสียหายแก่ผู้สลักหลังและผู้สั่งจ่ายได้ ดังนั้นหากบุคคลดังกล่าวมิได้ยินยอมด้วยการรับรองบางส่วน ผู้ทรงจึงมีอาจใช้สิทธิไล่เบี้ยได้ แต่ในการใช้เงินเพียงบางส่วนนั้น การใช้เงินดังกล่าวย่อมเป็นคุณกับลูกหนี้ตามตัวแลกเงินทุกฝ่าย เนื่องจากการแน่นอนว่าผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังจะต้องรับผิดชอบในเงินจำนวนที่ผู้สั่งจ่ายไม่ใช้ให้เท่านั้น ซึ่งเงินในส่วนนี้ผู้ทรงต้องทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินแล้วจึงจะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่บรรดาผู้สลักหลังผู้สั่งจ่ายและลูกหนี้ในตัวแลกเงินคนอื่น ๆ ได้ และในการใช้นั้นถือเป็นการระบวนการขั้นตอนท้ายสุดที่ผู้ทรงจะต้องกระทำเมื่อตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินอยู่แล้ว หากผู้ทรงยอมรับการใช้เงินบางส่วนหรือปฏิเสธไม่ยอมรับ ผู้ทรงก็จะเกิดสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สลักหลังและผู้สั่งจ่ายอยู่แล้ว ดังนี้

หากผู้ทรงยอมรับการใช้เงินเพียงบางส่วนผู้ทรงจึงไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวให้ผู้สลับหลังและผู้สั่งจ่ายทราบก่อนตามมาตรา 936 และหากกฎหมายมุ่งประสงค์ให้การใช้เงินบางส่วนต้องบอกกล่าวแก่ผู้สั่งจ่ายและผู้สลับหลังทราบก่อนดังเช่นการรับรองเพียงบางส่วน กฎหมายในส่วนนี้คงต้องบัญญัติไว้ให้ชัดเจนดังเช่นในบทบัญญัติเรื่องการรับรองเพียงบางส่วน

2.3 ปัญหากฎหมายกรณีผู้ทรงยื่นตั๋วแลกเงินหลังวันที่ตั๋วถึงกำหนดใช้เงินแต่ก่อนสิ้นสุดเวลาที่ต้องทำคำคัดค้าน

จากมาตรา 973 ซึ่งได้บัญญัติว่ากรณีผู้ทรงตั๋วแลกเงินอย่างอื่นนอกจากตั๋วแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็นหรือตั๋วแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินในเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่ได้เห็น ตามมาตรา 973 (1) และตั๋วแลกเงินที่มีข้อกำหนดว่า "ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน" ตามมาตรา 973 (3) ไม่ยื่นตั๋วเพื่อให้ผู้จ่ายใช้เงินภายในกำหนดเวลาสำหรับยื่นตั๋วแลกเงินชนิดให้ใช้เงินเมื่อได้เห็น หรือระยะเวลาอย่างใดอย่างหนึ่งภายหลังได้เห็น หรือกำหนดเวลาสำหรับยื่นตั๋วเพื่อให้ใช้เงินในตั๋วแลกเงินที่มีข้อกำหนดว่า "ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน" ผู้ทรงตั๋วแลกเงินจะสิ้นสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่เหล่าผู้สลับหลัง ผู้สั่งจ่าย และคู่สัญญาอื่น ๆ ผู้ต้องรับผิด เว้นแต่ผู้รับรอง ในวันถัดจากวันดังกล่าวทันที

มาตรา 973 บัญญัติดังต่อไปนี้

"เมื่อกำหนดเวลาจำกัดซึ่งจะกล่าวต่อไปนี้ได้ล่วงพ้นไปแล้ว คือ

(1) กำหนดเวลาสำหรับยื่นตั๋วแลกเงินชนิดให้ใช้เงินเมื่อได้เห็น หรือระยะเวลาอย่างใดอย่างหนึ่งภายหลังได้เห็น

(2) กำหนดเวลาสำหรับทำคำคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงิน

(3) กำหนดเวลาสำหรับยื่นตั๋วเพื่อให้ใช้เงิน ในกรณีที่มีข้อกำหนดว่า "ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน"

ท่านว่าผู้ทรงยอมสิ้นสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาแก่เหล่าผู้สลับหลัง ผู้สั่งจ่าย และคู่สัญญาอื่น ๆ ผู้ต้องรับผิด เว้นแต่ผู้รับรอง"

ทำให้เกิดปัญหาขึ้นว่าหากกรณีผู้ทรงตั๋วแลกเงินอย่างอื่นนอกจากตั๋วแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็น ตามมาตรา 973 (1) และตั๋วแลกเงินที่มีข้อกำหนดว่า "ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน" ตามมาตรา 973 (3) ละเลยไม่ยื่นตั๋วเพื่อให้ใช้เงินในวันที่ตั๋วแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน จะถือว่าผู้ทรงตั๋วแลกเงินนั้นสิ้นสิทธิไล่เบี้ยทันทีในวันถัดจากวันที่ตั๋วแลกเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงินและ

ผู้ทรงไม่อาจยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินในวันหลังจากวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินได้อีก หรือผู้ทรงจะสามารถยื่นตัวแลกเงินเพื่อให้ใช้เงินภายในกำหนดเวลาสำหรับทำคำคัดค้านได้อีก

กรณีตัวแลกเงินอย่างอื่นนอกจากตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็นหรือตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินในเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่ได้เห็น ตามมาตรา 973 (1) และตัวแลกเงินที่มีข้อกำหนดว่า "ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน" ตามมาตรา 973 (3) ได้แก่

1. ตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้
2. ตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่วันที่ลงในตัวนั้น
3. ตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่ได้เห็น ซึ่งสำหรับตัวแลกเงินอย่างนี้ มาตรา 973 (1) ได้บัญญัติว่า "กำหนดเวลาสำหรับยื่นตัวแลกเงินชนิด... ระยะเวลาอย่างใดอย่างหนึ่งภายหลังได้เห็น" ซึ่งน่าจะหมายถึงกำหนดเวลาสำหรับยื่นตัวแลกเงินเพื่อให้ผู้จ่ายรับรองตามมาตรา 928 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่กฎหมายได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจน นั่นคือต้องยื่นให้รับรองภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ออกตัว หรือภายในเวลาช้าเร็วกว่านั้นตามที่ผู้สั่งจ่ายได้กำหนดไว้ แต่สำหรับวันที่ต้องยื่นตัวแลกเงินให้ใช้เงินนั้น ตัวแลกเงินอย่างนี้ต้องยื่นให้ใช้เงินในวันที่ครบกำหนดใช้เงินตามที่มาตรา 941 ได้บัญญัติไว้ ซึ่งไม่ใช่ระยะเวลาตามที่มาตรา 973 (1) ได้บัญญัติไว้

ในปัญหาข้อนี้มีความเห็นทางวิชาการเป็น 2 ประการดังต่อไปนี้

แนวความเห็นแรก เห็นว่า ผู้ทรงตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินทุกอย่าง มีหน้าที่ต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายหรือรับรองใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงิน เนื่องจากมาตรา 973 ได้บัญญัติเป็นตัวอย่างไว้เท่านั้น จึงต้องใช้บังคับกับตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินทุกอย่าง

นักวิชาการที่มีความเห็นในฝ่ายแรกนี้ได้แก่ ท่านศาสตราจารย์ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ซึ่งเห็นว่า "ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงินในวันที่ตัวถึงกำหนดตามมาตรา 941 หากผู้ทรงไม่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ย่อมสิ้นสิทธิไล่เบี้ยลูกหนี้ทั้งหลายเว้นแต่ผู้รับรอง (ถ้ามี) แม้มาตรา 973 มิได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่าผู้ทรงไม่ยื่นตัวเงินเพื่อเรียกเก็บเงินในวันที่ตัวถึงกำหนด จะทำให้ลูกหนี้ทั้งหลายหลุดพ้นความรับผิดชอบ แต่การบัญญัติดังกล่าวก็เป็นการเปิดโอกาสให้ตีความว่า ตามมาตรา 973 (1) (2) และ (3) นั้นเป็นเพียงตัวอย่างที่ทำให้ลูกหนี้ทั้งหลายหลุดพ้นความรับผิดชอบ เพราะผู้ทรงไม่ยื่นตัวเพื่อเรียกเก็บเงิน หรือไม่ยื่นตัวให้ผู้จ่ายรับรอง แต่การที่ผู้ทรงไม่ดำเนินการ

เรียกเก็บเงินตามตัวภายในกำหนดในกรณีอื่น ๆ ก็น่าจะรวมอยู่ในเรื่องนี้ด้วย และหากไม่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ลูกหนี้ทั้งหลายย่อมหลุดพ้นความรับผิดได้ เว้นแต่ผู้รับรอง (ถ้ามี)"¹⁹

แนวความเห็นที่สองเห็นว่า แม้ว่าผู้ทรงจะไม่ยื่นตัวให้ใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน แต่หากได้ยื่นภายในกำหนดเวลาทำคำคัดค้าน ผู้ทรงก็ไม่สิ้นสิทธิไต่เบี่ยเพราะจะสิ้นสิทธิไต่เบี่ยต่อเมื่อเวลาทำคำคัดค้านได้ล่วงพ้นไปตามมาตรา 973 (2) แล้วเท่านั้น

นักวิชาการที่มีความเห็นในแนวที่สองนี้มีหลายท่าน ได้แก่

ท่านศาสตราจารย์จิตติ ติงศภักดิ์ เห็นว่า "มาตรานี้กล่าวถึงกำหนดเวลายื่นตัวให้ใช้เงินเมื่อได้เห็นหรือระยะเวลาหนึ่งหลังจากได้เห็น มิได้กล่าวถึงตัวเงินที่ระบุเวลาใช้เงินซึ่งต้องยื่นตัวในวันนั้นตามมาตรา 941 แต่ก็เห็นได้ว่าถ้าไม่ยื่นตัวในวันที่กำหนดไว้ นั้น ก็จะทำคำคัดค้านได้ตามกำหนด ซึ่งจะต้องผ่านพ้นเวลานั้นไปตาม (2) ถือว่าสิ้นสิทธิไต่เบี่ยได้เช่นเดียวกัน"²⁰

ท่านศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ อัครโรจน์ เห็นว่า "บทบัญญัติมาตรา 973 นี้มิได้บัญญัติถึงการไม่ยื่นตัวแลกเงินให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองเพื่อเรียกเก็บเงินในกรณีอื่น ๆ จึงต้องตีความโดยเคร่งครัดว่า ตัวแลกเงินที่มีกำหนดใช้เงินในกรณีอื่น ๆ นั้นไม่อยู่ในบังคับมาตรา 973 แม้ควรจะยื่นในวันที่ถึงกำหนดตามมาตรา 941 ก็ตาม และถ้าไม่ยื่นภายในวันที่ถึงกำหนดนั้นก็มิได้หมายความว่าผู้ทรงจะสิ้นสิทธิไต่เบี่ย ผู้ส่งจ่าย ผู้สลักหลังและลูกหนี้อื่น ๆ ผู้ต้องรับผิด เว้นแต่ผู้รับรอง ดังนั้นถ้าผู้ทรงยื่นตัวให้ใช้เงินภายในระยะเวลาที่สามารถทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินได้ ผู้ทรงก็ไม่สิ้นสิทธิไต่เบี่ยลูกหนี้ทั้งหลาย แต่ถ้าผู้ทรงยื่นตัวให้ใช้เงินเกินระยะเวลาที่สามารถทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินแล้ว ผู้ทรงยอมสิ้นสิทธิไต่เบี่ยลูกหนี้ทั้งหลายตามมาตรา 973 (2) และวรรค 2"²¹

ท่านรองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบุญ เห็นว่า "บทบัญญัติมาตรา 973 (1) (3) ยังมีความไม่ชัดเจนเพราะสาเหตุในการที่ผู้ทรงสิ้นสิทธิไต่เบี่ยลูกหนี้ในตัวเงินประการหนึ่งคือ ผู้ทรงไม่ยื่นตัวเรียกเก็บเงินในวันที่ตัวถึงกำหนด ซึ่งมีบัญญัติเฉพาะตัวชนิดให้ใช้เงินเมื่อได้เห็น หรือไม่ยื่นตัวเรียกเก็บเงินภายในกำหนดเวลา สำหรับตัวที่มีข้อกำหนดว่าไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้าน ทำให้เกิดปัญหาว่าในตัวเงินชนิดอื่น ๆ กล่าวคือ ในตัวที่สั่งให้ใช้เงินในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้ หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่วันที่ลงในตัว หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้ นับแต่ได้เห็น ซึ่งไม่มี

¹⁹ เสนีย์ ปราโมช, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 14, น.140.

²⁰ จิตติ ติงศภักดิ์, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 6, น.101.

²¹ เสาวนีย์ อัครโรจน์, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 3, น.201.

ข้อกำหนดว่าไม่จำเป็นต้องมีค่าคัดค้าน ผู้ทรงจะสิ้นสิทธิได้เบียดถูกหนี้ทั้งหลายในตัวเงินเว้นแต่ผู้รับรองหรือไม่ หากผู้ทรงไม่ยื่นตัวแลกเงินเหล่านั้นเพื่อเรียกเก็บเงินในวันที่ตัวถึงกำหนด เนื่องจากมาตรา 973 ไม่ได้บัญญัติถึงตัวแลกเงินเหล่านี้ไว้ และไม่มีบทบัญญัติในมาตราใดที่กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้แต่อย่างใด²²

สำหรับในปัญหานี้กฎหมายลักษณะตัวเงินของประเทศอื่น ๆ ได้บัญญัติไว้แตกต่างกัน²³ ดังเช่นในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบแองโกล-อเมริกัน ได้บัญญัติว่าผู้ทรงต้องทำการยื่นตัวให้ใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดการใช้เงิน แต่วันที่ต้องยื่นตัวนั้นต้องไม่ใช่วันอาทิตย์หรือเป็นวันหยุด ถ้าผู้ทรงมิได้ยื่นตัวให้ใช้เงินในวันดังกล่าวจะทำให้ผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังหลุดพ้นความรับผิดชอบ โดยมีข้อยกเว้นว่าหากผู้ทรงมิได้ยื่นตัวให้ใช้เงินในวันดังกล่าว จะต้องมีข้อแก้ตัวว่าผู้ทรงได้ทำการยื่นตัวแล้วแต่ไม่อาจทำได้โดยใช้ความพยายามตามสมควรแล้ว เช่น ประเทศอังกฤษ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 45²⁴ ว่า

“ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ ต้องนำตัวแลกเงินยื่นเพื่อให้ใช้เงิน หากมิได้ยื่นตัวแลกเงินให้ใช้เงินแล้ว บรรดาผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังทั้งหลายย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามตัวการยื่นตัวแลกเงินให้ใช้เงินต้องทำการยื่นดังที่ได้บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

1) กรณีตัวแลกเงินที่มีได้มีวันถึงกำหนดให้ใช้เงินเมื่อทวงถาม ให้ใช้เงินในวันที่ตัวนั้นถึงกำหนดให้ใช้เงิน

²² ไพฑูรย์ คงสมบุญ, อ้างแล้ว *เชิงอรรถที่ 12*, น.258 (ได้กล่าวถึงไว้ในเชิงอรรถที่ 1 วรรคสอง)

²³ เลวานีเย อัครวโรจน์, อ้างแล้ว *เชิงอรรถที่ 3*, น.200. และ Ernest G. Lorenzo, *The Conflict of Law Relating to Bills and Notes*, (London: Yale University Press, 1919) pp.40-41.

²⁴ Section 45, Bills of Exchange Act 1882

“Subject to the provisions of this Act a bill must be duly presented for present. If it be not so presented the drawer and indorsers shall be discharged.

1) Where the bill is not payable on demand, on the day it falls due.

2) Where the bill is payable on demand, then, subject to the provisions of this Act, presentment must be made within a reasonable time after its indorsement, in order to render the indorser liable.”

2) ภายใต้พระราชบัญญัตินี้ ตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถามต้องยื่นให้ใช้เงินภายในระยะเวลาอันเหมาะสมนับแต่วันที่ได้สลักหลังหรือวันที่ออกตัว เพื่อให้ผู้จ่ายหรือผู้สลักหลังตัวต้องรับผิดชอบ”

ซึ่งถือเป็นบทบังคับโดยเด็ดขาดว่าหากผู้ทรงไม่ยื่นตัวให้ใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน หรือภายในกำหนดระยะเวลาอันเหมาะสมสำหรับตัวแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อทวงถาม ผู้ทรงจะสิ้นสิทธิไล่เบี้ยแก่บรรดาผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังตัวแลกเงิน

แต่สำหรับประเทศในกลุ่มประเทศซีวิลลอว์²⁵ เช่นประเทศฝรั่งเศสได้บัญญัติว่าหากมิได้ยื่นตัวให้ใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงิน ผู้ทรงจะสามารถยื่นตัวให้ใช้เงินภายในกำหนดเวลาที่จะต้องจัดทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงิน และการที่ผู้ทรงได้ยื่นตัวให้ใช้เงินภายในกำหนดเวลาดังกล่าวจะไม่ทำให้ผู้สลักหลังและผู้สั่งจ่ายหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามตัว แต่ผู้สั่งจ่ายจะต้องไม่ตกเป็นบุคคลล้มละลายภายในกำหนดเวลาดังกล่าว สำหรับประเทศเยอรมันนั้น ได้อนุญาตให้สามารถยื่นตัวภายในกำหนดเวลาที่จะจัดทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงิน และไม่มีบทบัญญัติที่เป็นการลงโทษผู้ทรงที่ละเลยไม่ยื่นตัวแลกเงินในวันที่ตัวนั้นถึงกำหนดใช้เงิน

ตามอนุสัญญากรุงเฮกได้รับหลักการตามกลุ่มประเทศซีวิลลอว์ นั่นคือผู้ทรงจะสามารถยื่นตัวให้ใช้เงินในกำหนดเวลาสำหรับการทำคำคัดค้านได้ ซึ่งมาตรา 37 วรรคแรก²⁶ ได้บัญญัติอนุญาตให้ผู้ทรงทำการยื่นตัวให้ใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดหรือภายใน 2 วันทำการหลังจากวันดังกล่าว ซึ่งถือเป็นกรณีวันผ่อน และอนุสัญญากรุงเฮกได้บัญญัติระยะเวลาสำหรับการทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินในมาตรา 43 โดยได้อนุญาตให้ทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินได้ภายในวันที่ตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงินหรือภายใน 2 วันทำการนับแต่วันดังกล่าว แต่สำหรับกลุ่มประเทศแองโกล-อเมริกันแล้ว ต้องจัดทำคำคัดค้านในวันที่ได้ปฏิเสธการใช้เงินในตัวแลกเงินนั้น โดยการทำคำคัดค้านตามระบบแองโกล-อเมริกันนั้น คือการจดการไม่ใช้เงินในตัวแลกเงินนั้นในวันที่ตัวขาดการเชื่อถือ เมื่อได้ทำการบันทึกโดยชอบแล้ว จะเป็นการขยายเวลาทำการคัดค้านได้ภายหลังนับ

²⁵ Ernest G. Lorenzo, *supra* note 23, p.40-41.

²⁶ มาตรา 37 Hauge Convention

“ผู้ทรงตัวแลกเงินจำต้องยื่นตัวแลกเงินเพื่อให้ใช้เงินในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินหรือในหนึ่งหรือสองวันทำการตามปกติ”

“The holder must present the bill of exchange for payment either on the day when it is payable or on one of the two succeeding business days.”

แต่วันทำการบ้านที่กั้น²⁷ แต่วิธีการทำคำคัดค้านดังกล่าวไม่นำมาใช้ในกลุ่มประเทศซีวิลลอว์และในอนุสัญญากรุงเฮก

²⁷ พระราชบัญญัติตัวแลกเปลี่ยน ค.ศ. 1882 ได้บัญญัติเรื่องการทำคำคัดค้านไว้ในมาตรา 51 (1) ดังต่อไปนี้

“(1) เมื่อตัวเงินภายในประเทศขาดเชื่อถือ ถ้าผู้ทรงเห็นสมควรจะให้บ้านที่กั้นไว้ก็ได้อัตว์นั้นเขาไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน แล้วแต่กรณี แต่เพื่อใช้สิทธิไล่เบียดเอาแก่ผู้สั่งจ่ายหรือผู้สลักหลัง ท่านว่าไม่จำเป็นจะต้องทำการบ้านที่กั้นหรือคัดค้านไว้

(2) เมื่อตัวเงินซึ่งปรากฏตามเนื้อความว่าเป็นตัวนอกประเทศขาดเชื่อถือเพราะไม่รับรอง ต้องทำการคัดค้านไว้เป็นหลักฐาน และเมื่อได้ทำเช่นนั้นแล้ว หากต่อมาตัวขาดเชื่อถือเพราะไม่ใช้เงิน ก็ต้องทำการคัดค้านไว้อีกให้เป็นหลักฐาน ถ้าไม่ทำการคัดค้าน ผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังหลุดพ้นจากความรับผิด แต่ถ้าไม่ปรากฏตามเนื้อความว่าเป็นตัวนอกประเทศ ก็ไม่จำเป็นต้องทำการคัดค้านเช่นนั้น

(3) เมื่อได้ทำคัดค้านการไม่รับรองแล้ว ต่อมาจะคัดค้านการไม่ใช้เงินสำหรับตัวฉบับเดียวกันก็ได้

(4) ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ เมื่อทำการบ้านที่กั้นหรือคัดค้านตัวเงิน การบ้านที่กั้นต้องทำในวันตัวขาดเชื่อถือ เมื่อได้ทำการบ้านที่กั้นโดยชอบแล้ว ย่อมขยายเวลาทำการคัดค้านได้ภายหลังนับแต่วันทำการบ้านที่กั้น

(5) เมื่อผู้รับรองตัวเงินล้มละลาย หรือไม่สามารถใช้หนี้ได้ หรืองดการใช้หนี้ก่อนตัวถึงกำหนดใช้เงิน ผู้ทรงมีสิทธิทำการคัดค้านเพื่อเรียกเอาหลักประกันเพิ่มเติมจากผู้สั่งจ่ายหรือผู้สลักหลัง

(6) การคัดค้านตัวเงินต้องทำ ณ สถานที่ที่ตัวขาดเชื่อถือ แต่ท่านบัญญัติไว้ด้วยว่า

(ก) เมื่อยื่นตัวเงินทางไปรษณีย์และถูกบอกปิดขาดเชื่อถือทางไปรษณีย์ จะทำการคัดค้าน ณ สถานที่ซึ่งส่งตัวขาดเชื่อถือคืนมาก็ได้ ในวันที่ได้รับคืน ระยะเวลาทำงานตามปกติ หรือในวันทำงานรุ่งขึ้น หากไม่ได้รับตัวคืนในระยะเวลาทำงานตามปกติ

(ข) ถ้าตัวเงินกำหนดให้ใช้เงิน ณ สถานที่ทำงานของบุคคลอื่นนอกจากผู้จ่ายขาดเชื่อถือเพราะไม่รับรอง การคัดค้านการไม่ใช้เงินต้องทำ ณ สถานที่ซึ่งตัวกำหนดไว้ให้เป็นที่จ่ายเงิน ในกรณีเช่นนี้เป็นอันไม่ต้องยื่นตัวให้ใช้เงินหรือเรียกร้องให้ผู้จ่ายใช้เงินต่อไป

(7) คำตัดค้ำต้องประกอบด้วยสำเนาตัวที่ถูกตัดค้ำและลงนามในตราที่ทำการตัดค้ำ กับมีรายการดังต่อไปนี้

(ก) ชื่อบุคคลที่ขอให้ทำการตัดค้ำ

(ข) สถานที่และวันทำการตัดค้ำ เหตุที่ต้องทำการตัดค้ำ การเรียกร้องให้ใช้เงิน ข้อโต้แย้งหรือคำตอบที่ให้ ถ้ามี หรือข้อที่หาตัวผู้จ่ายหรือผู้รับรองไม่พบ

(8) ถ้าตัวตัวจริงหายหรือถูกทำลาย หรือตกอยู่ในมือบุคคลที่ไม่มีสิทธิจะยึดไว้ได้ ก็ทำให้ทำการตัดค้ำได้ในสำเนาตัวนั้นหรือในบันทึกรายการแห่งตัวนั้น

(9) เหตุยกเว้นการให้คำบอกกล่าวตัวเงินขาดเชื่อถือนั้น ท่านว่าเป็นเหตุยกเว้นมิให้ต้องทำคำตัดค้ำได้เช่นเดียวกัน การล่าช้าในการทำการบันทึกหรือตัดค้ำตัวเงินยอมไม่ถือเป็นโทษ ถ้ามีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้มาขัดขวาง ซึ่งมีไม่ใช่เพราะการละเลยความผิดบกพร่องหรือความประมาทเลินเล่อของผู้ทรง เมื่อเหตุแห่งการล่าช้านั้นสิ้นสุดลงแล้ว ต้องใช้ความพยายามตามสมควรแผนการทำการบันทึกหรือตัดค้ำ"

"(1) Where an inland bill has dishonoured it may, if the holder think fit, be noted for non-acceptance or non-payment, as the case may be ; but it shall not be necessary to note or protest any such bill in order to preserve the recourse against the holder or indorser.

(2) Where a foreign bill, appearing on the face of it to be such, has been dishonoured by non-acceptance it must be duly protested for non-acceptance, and where such a bill, which a bill, which has not been previously dishonoured by non-acceptance, is dishonoured by non-payment it must be duly protested for non-payment. If it be not so protested the drawer and indorsers are discharged. Where a bill does not appear on the face of it to be a foreign bill, protest thereof in case of dishonour is unnecessary.

(3) A bill which has been protested for non-acceptance may be subsequently duly protested for non-payment.

(4) Subject to the provisions of this Act, when a bill is noted or duly protested, it must be noted on the day of its dishonour. When a bill has been duly noted, the protest may be subsequently extended as of the date of the noting.

ในประเด็นปัญหานี้ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่ามาตรา 973 ได้บัญญัติถึงผลของการไม่ยื่นตั๋วแลกเงินไว้เพียง 2 อย่างเท่านั้น คือตั๋วแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็น และตั๋วแลกเงินที่มีข้อกำหนดว่า "ไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้าน" ดังนั้นตั๋วแลกเงินอย่างอื่น เช่น ตั๋วแลกเงินที่มีวันถึง

(5) Where the acceptor of a bill becomes bankrupt or insolvent or suspends payment before it matures, the holder may cause the bill to be protested for better security against the drawer and indorsers.

(6) A bill must be protested at the place where it is dishonoured :

Provided that :

(a) When a bill is presented through the post office, and returned by post dishonoured, it may be protested at the place to which it is returned and on the day of its return if received during business hours, then not later than the next business day ;

(b) When a bill drawn payable at the place of business or residence of some person other than the drawee, has been dishonoured by non-acceptance, it must be protested for non-acceptance at the place where it is expressed to be payable, and no further presentment for payment to, or demand on, the drawee is necessary.

(7) A protest must contain a copy of the bill, and must be signed by the notary making it, and must specify :

(a) The person at whose request the bill is protested ;

(b) The place and date of protest, the cause or reason for protesting the bill, the demand made, and the answer given, if any, or the fact that the drawee or acceptor could not be found.

(8) Where a bill is lost or destroyed, or is wrongly detained from the holder, protest may be made on a copy or written particulars thereof.

(9) Protest is dispensed with by any circumstance which would dispense with notice of dishonour. Delay in noting or protesting is excused when the delay is caused by circumstances beyond the control of the holder, and not imputable to his default, misconduct, or negligence. When the cause of delay ceases to operate the bill must be noted or protested with reasonable diligence."

กำหนดใช้เงินในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้ ตัวแลกเปลี่ยนที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่ได้เห็น จึงไม่ตกอยู่ในบังคับของมาตรา 973 เนื่องจากต้องอาศัยการตีความโดยเคร่งครัด เนื่องจากกฎหมายได้บัญญัติถึงผลของการไม่ยื่นตัวแลกเปลี่ยนไว้เพียง 2 อย่างเท่านั้น นั่นคือแม่ไม่ยื่นภายในกำหนดเวลาที่ตัวแลกเปลี่ยนถึงกำหนดใช้เงินก็ไม่ทำให้ผู้ทรงสิทธิไล่เบี้ยกับบรรดาลูกหนี้ในตัวแลกเปลี่ยนนั้น ตามมาตรา 973 วรรคสอง แต่ผู้เขียนเห็นว่าการใช้เงินในตัวแลกเปลี่ยนนั้นจำต้องใช้ในวันที่ตัวแลกเปลี่ยนนั้นถึงกำหนด ซึ่งผู้ทรงต้องนำตัวแลกเปลี่ยนนั้นไปยื่นเพื่อให้ใช้เงินในวันที่ตัวแลกเปลี่ยนนั้นถึงกำหนดใช้เงิน ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 941 ซึ่งบัญญัติว่า

"อันตัวแลกเปลี่ยนนั้น ย่อมจะพึงใช้เงินในวันถึงกำหนด และถึงกำหนดวันใดผู้ทรงต้องนำตัวเงินไปยื่นเพื่อให้ใช้เงินในวันนั้น"

การที่ยอมให้ผู้ทรงสามารถยื่นตัวในวันหลังจากวันตัวแลกเปลี่ยนถึงกำหนดใช้เงินนั้น จะเป็นการตีความในเรื่องวันถึงกำหนดใช้เงินให้กว้างออกไป และจะทำให้ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 941 หรือไม่ นั่นคือ ทำให้ผู้ทรงไม่จำต้องยื่นตัวให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงินในตัวแลกเปลี่ยนนั้นถึงกำหนดใช้เงิน โดยที่ไม่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้เข้ามาขัดขวางทำให้ไม่อาจยื่นตัวให้ใช้เงิน ตามมาตรา 974 ซึ่งจะทำให้ผู้ทรงสามารถยื่นตัวให้ใช้เงินได้ถึง 4 วัน นั่นคือในวันที่ตัวแลกเปลี่ยนดังกล่าวถึงกำหนดใช้เงินและรวมกำหนดเวลาสำหรับทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินอีก 3 วัน ซึ่งจะทำให้ลูกหนี้ตามตัวแลกเปลี่ยนนั้นอาจเกิดความไม่แน่นอนได้ว่า แม้ผู้ทรงมิได้ยื่นใช้เงินในวันที่ตัวแลกเปลี่ยนนั้นถึงกำหนดใช้เงินตนก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อไปจนกว่าจะเกินกำหนดระยะเวลา 3 วันหลังจากวันนั้น ทำให้บรรดาลูกหนี้เหล่านั้นต้องตระเตรียมเงินไว้เพื่อชำระหนี้ให้แก่ผู้ทรงในระยะเวลาที่นานเกินกว่าที่ควรจะเป็นหรือไม่

และเห็นว่าสำหรับความรับผิดชอบของลูกหนี้ชั้นสองในตัวแลกเปลี่ยน ซึ่งได้แก่ผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังนั้น ความรับผิดชอบของบุคคลดังกล่าวเป็นความรับผิดชอบโดยมีเงื่อนไข คือจะรับผิดชอบต่อผู้ทรงได้ยื่นตัวเพื่อให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงิน แล้วมีการปฏิเสธการใช้เงิน โดยผู้ทรงต้องจัดทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินดังกล่าว ตามที่มาตรา 914 ได้บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

"บุคคลผู้ส่งจ่ายหรือสลักหลังตัวแลกเปลี่ยนย่อมเป็นอันสัญญาว่า เมื่อตัวนั้นได้นำยื่นโดยชอบแล้วจะมีผู้รับรองและใช้เงินตามเนื้อความแห่งตัว ถ้าและตัวแลกเปลี่ยนนั้นเขาไม่เชื่อถือโดยไม่ยอมรับรองก็ดี หรือไม่ยอมจ่ายเงินก็ดี ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังก็จะใช้เงินแก่ผู้ทรง หรือแก่ผู้สลักหลังคนหลังซึ่งต้องถูกบังคับให้ใช้เงินตามตัวนั้น ถ้าหากว่าได้ทำถูกต้องตามวิธีการในข้อไม่รับรองหรือไม่จ่ายเงินนั้นแล้ว"

จะเห็นได้ว่าความรับผิดชอบของผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังตั๋วแลกเงินนั้นเป็นความรับผิดชอบตาม คำสัญญาที่ตนได้ให้ไว้แก่ผู้ทรงตั๋วแลกเงิน ว่าหากได้ยื่นตั๋วแลกเงินให้ใช้เงินในวันที่ตั๋วแลกเงินนั้น ถึงกำหนดใช้เงิน แต่ได้มีการปฏิเสธการใช้เงินตามตั๋วแลกเงินนั้น ผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังจะรับผิดชอบ ใช้เงินให้แก่ผู้ทรงแทนผู้จ่ายหรือผู้รับรอง ดังนั้นหากผู้ทรงไม่ยื่นตั๋วให้ผู้รับรองหรือผู้จ่ายใช้เงินใน วันที่ตั๋วแลกเงินถึงกำหนดใช้เงินก็ถือเป็นกรณีนอกเหนือจากคำสัญญาตามมาตรา 914 นั่นคือผู้ส่ง จ่ายและผู้สลักหลังไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในความละเลยไม่ยื่นตั๋วให้ผู้จ่ายใช้เงินของ ผู้ทรง ซึ่งถือว่าเป็น ความผิดของผู้ทรงเองที่ละเลยไม่ยื่นตั๋วแลกเงินในวันที่ตั่วนั้นถึงกำหนดใช้เงิน ผู้ทรงจึงไม่อาจจะใช้ สิทธิไล่เบียดกับผู้สลักหลังหรือผู้ส่งจ่ายได้

แต่สำหรับความผิดของผู้รับรองนั้น เป็นความผิดในฐานะลูกหนี้ชั้นต้นของตั๋วแลก เงินอันต้องรับผิดชอบโดยไม่มีเงื่อนไขดังเช่นความรับผิดชอบของผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลัง ซึ่งเป็นความรับผิดชอบ ตามคำสัญญาที่ตนได้ให้ไว้ตามมาตรา 937 ซึ่งได้บัญญัติว่า

“ผู้จ่ายได้ทำการรับรองตั๋วแลกเงินแล้ว ย่อมต้องผูกพันในอันที่จะจ่ายเงินจำนวนที่ รับรองตามเนื้อความแห่งคำรับรองของตน”

ผู้รับรองจึงต้องรับผิดชอบจ่ายเงินให้แก่ผู้ทรงตามจำนวนในตั๋วแลกเงิน อันเป็นความรับผิดชอบ ตามคำรับรองตนเอง ดังนั้นแม้ผู้ทรงไม่ยื่นตั๋วให้ผู้จ่ายหรือผู้รับรองใช้เงินผู้รับรองก็ไม่อาจหลุด พ้นจากความรับผิดชอบตามตั๋วแลกเงิน เนื่องจากการที่ผู้ทรงละเลยหน้าที่ดังกล่าว แต่ผู้ทรงมีสิทธิที่จะ ปลดเปลื้องความรับผิดชอบของตนตามมาตรา 947 โดยการวางทรัพย์ได้ ในขณะที่ผู้ส่งจ่ายและผู้สลัก หลังไม่อาจใช้สิทธิดังเช่นผู้รับรองได้

และกรณีการสิ้นสิทธิไล่เบียดเพราะล่วงเลยกำหนดเวลาสำหรับทำคำคัดค้านการไม่ใช้ เงินตามมาตรา 973 (2) นั้น ผู้เขียนเห็นว่าควรบังคับใช้กับเฉพาะกรณีที่ผู้ทรงได้ยื่นตั๋วให้ผู้จ่ายใช้ เงินแล้วแต่ผู้จ่ายได้ปฏิเสธการใช้เงิน และผู้ทรงได้ละเลยไม่จัดทำคำคัดค้านภายในกำหนดเวลา ตามมาตรา 960 จึงจะทำให้ผู้ทรงสิ้นสิทธิไล่เบียดเอาแก่บรรดาลูกหนี้ตามตั๋วแลกเงินตามมาตรา 973 วรรคสอง แต่ในกรณีที่ผู้ทรงละเลยไม่ยื่นตั๋วเพื่อให้ใช้เงินในวันที่ตั๋วแลกเงินถึงกำหนดใช้เงิน นั้นมิใช่กรณีที่ผู้จ่ายหรือผู้รับรองปฏิเสธการใช้เงิน แต่เป็นกรณีที่ผู้ทรงไม่ได้นำตัวยื่นให้ใช้เงินเลย ซึ่งผู้ทรงก็มิอาจทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินตามมาตรา 960 ได้ จึงไม่อาจถือได้ว่าผู้ทรงจะสิ้นสิทธิไล่ เบียดเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาในการทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินตามมาตรา 973 (2) ประกอบวรรค สองได้

ดังนั้น โดยสรุปแล้วผู้เขียนเห็นว่าสำหรับตั๋วแลกเงินที่มีวันถึงกำหนดใช้เงินเมื่อได้เห็น และตั๋วแลกเงินที่มีข้อกำหนดว่า “ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน” นั้น จำต้องบังคับตามมาตรา 973 (1)

และ (3) แต่สำหรับตัวแลกเงินในกรณีอื่นนั้น หากผู้ทรงไม่ยื่นตัวแลกเงินในวันที่ตัวแลกเงินนั้นถึงกำหนดใช้เงินย่อมต้องบังคับตามมาตรา 941 ประกอบมาตรา 914 นั่นคือผู้ทรงต้องยื่นตัวเพื่อใช้เงินในวันที่ตัวดังกล่าวถึงกำหนดใช้เงินเท่านั้น หากผู้ทรงไม่ยื่นตัวในวันดังกล่าวจะทำให้ผู้สลักหลังและผู้ส่งจ่ายหลุดพ้นความรับผิดตามตัวทันที แต่สำหรับผู้รับรองยังคงต้องมีความรับผิดชอบต่อผู้ทรงจนกว่าจะได้มีการใช้เงินตามตัวแลกเงินนั้น อันเป็นความรับผิดในฐานะลูกหนี้ชั้นต้นตามมาตรา 937 แม้การตีความตามที่คุณเขียนมีความเห็นนี้จะเป็นการตีความโดยไม่มีบทกฎหมายบัญญัติโดยชัดเจนดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 45 ของประเทศอังกฤษก็ตาม แต่แม้กฎหมายไทยจะมีได้บัญญัติถึงผลของการไม่ยื่นตัวไว้โดยชัดเจนแต่เมื่อพิจารณาให้ในบทบัญญัติแต่ละมาตราแล้ว จึงน่าจะตีความได้ว่าการยื่นตัวแลกเงินนั้นจำเป็นต้องยื่นในวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนด เพื่อให้เกิดความแน่นอนและความเป็นธรรมแก่คู่สัญญาในตัวแลกเงินทุกฝ่าย หากผู้ทรงไม่ยื่นตัวแลกเงินในวันที่ตัวนั้นถึงกำหนดใช้เงินโดยไม่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ตามมาตรา 974 แล้ว ผู้ทรงก็จำเป็นต้องรับผลแห่งการละเลยของตน และทำให้ผู้สลักหลังและผู้ส่งจ่ายตัวแลกเงินนั้นหลุดพ้นจากความรับผิดตามคำสัญญาที่ตนให้ไว้ว่าจะรับผิดเมื่อผู้ทรงยื่นตัวให้ใช้เงิน ซึ่งต้องเป็นการยื่นตัวในวันที่ตัวนั้นถึงกำหนดใช้เงินตามมาตรา 941